

HONDARRIBIA

57 Zenbakia
UDAL
EUSKARA-KONTSEILUA
1994-Abendua
100 pta.

Gure patriarkak:

LEKUONA

Sukaldarien txokoa:

JAIZUBIA ELKARTEA

Bordari-Satarka Lehiaketa:

SARITUTAKO LANAK

AURKIBIDEA

- 2 **AURKIBIDEA**
- 3 **HERRI GIROA** *Ane Muñoz*
- 9 **KOLABORAZIOA:**
T. Hernandorena (1898-1994)
Juan San Martín
- 10 **KIROLAK** *Ane Muñoz*
- 12 **GAZTERIA** *Ane Muñoz*
- 15 **KOLABORAZIOA:**
Negua Nahiz Uda EMEKI (baina)
Emeki Elkartea
- 16 **ARRANTZA** *Mikel Sagarzazu*
- 18 **GURE PATRIARKAK**
LEKUONA *Fermin Olaskoaga*
- 20 **KOLABORAZIOA:**
Gabon Kantak Hondarribian
Juan San Martín
- 21 **KOLABORAZIOA:**
"Mendiz Mendi" *Josu Barandiaran*
- 22 **SUKALDARIEN TXOKOA**
Jaizubia Elkartea
- 23 **DEMOGRAFIA**
- 24 **KOLABORAZIOA:**
"Biyek Baltz", "Denak Baltz" *J. A. Letamendia*
- 26 **DENBORA PASA**
- 27 **OHARRAK**
- 29 **1994ko BORDARI ETA SATARKA**
LEHIAKETA: Irabazleak eta Lanak
- 43 **ZER, NON ETA NOIZ**

Ezagun du munduak
Jesus Jaio dena;
ain dago mudatua,
ez dirudi lena.
Len gauza guzia zen pena,
negar naigabeak;
ta orain atsegin, gusto,
algara farreak.

Gorroto errierta,
auziak ta gerra,
gaitzak, gose, gezur ta
intentzio okerrak
juanik; ia ez dago
ezeren bildurrik,
ta ala dago mundua
zeru bat eginik.

"Gabon Saria" 1762

Argitaratzailea: Udal Euskara-Kontseilua

Erredakzioa: Ane Muñoz.

Kolaboratzaileak:
J. A. Letamendia, Fermin Olaskoaga,
Mikel Sagarzazu, EMEKI,
Juan San Martín, Josu Barandiaran.

Inprimategia, Fotokonposizioa eta Maketazioa:
Gráficas Anaka
Avda. Letxunborro, 61 - Irún
Tel.: 618090 / Fax: 619103

Legetze gordailua: S.S. 122/86

PREZIOA
100 pezeta

paper ekologikoz egina
(klororik gabea).

HONDARRIBIAK ez du bere gain hartzen aldizkarian
adierazitako esanen eta eritzien erantzunkizunik.

OLENTZERO HELDU DA

elduki dela Olentzero" entzuten da gure herriko edozein izkinetan egun hauetan. Eta Olentzeroren etorrerarekin, haurrak bai konten, ezta? Baina ez pentsa, gaur goizean etxetik irten eta esaldi hori entzun dudanean, burua itzuli eta, ez

zen ez, haur batek esandakoa, begiak zabal-zabal eginda eta ezpainetan irribarre luze bat zuen emakume helduarena baizik. "Zer ekariko ote dit Olentzerok aurten?" Ilusiorik ez da ez, helduengan ere faltako. Noski opariez gain, familia elkartzea, janari goxoak dastatzea, mahai inguruan guztiok elkarrekin abesten ibiltzea... pozik eta gustora egoteko arrazoi nahikoak izaten ditugu.

Eguberriak gainean dauzkagun honetan beraz, urtero bezala Gabon Eguna iritsi bezain laister, hor arituko gara goizetik gauera etengabean,

HAUR EDER BATEN BILA

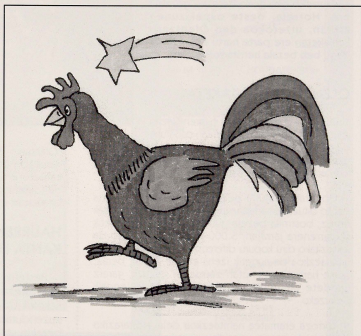
Haur eder baten bila, gabiltza zoratzen ta izarak esan digu galdetzeko hemen Jaungoikoaren herri maite Jerusalem esan zaiguzu laister Jesus non jaio den.

*Ai hau gauaren zoragarria
Jesus jaio da Belenen!
Herriak herri bila gabiltza
bila gabiltza beraren!*

*Artzain buru txuri bi, Anton eta Peru
Belengo estalpera etorri zaizkigu.
Sartu dira barrera, Manueltxongana
eskeintza egin diote arkumetxo bana.*

*Ai hau gauaren zoragarria
Jesus jaio da Belenen!
Herriak herri bila gabiltza
bila gabiltza beraren!*

haur eta ez hain haurrak ere, kalez kale, etxez etxe, dendaz denda, auzoz auzo, eguberri kantak gogoz abestuz. Eta urteroko Eguberrietan "Olentzero-rekin" batera maiz entzun eta abestu ohi ditugun kanten artean, etxean entsaiatzeko oso ezagunak diren bi gehitu ditugu orri honetan.

OILARRAK KANTA KANTARI

*Oilarrak kanta kantari
Kukuruku Kurruku
kalejiran dabilta
Kukuruku Kurruku
Eguberri jaiak ospatzen
Kukuruku, Kukuruku
Jesus jaio da Belenen
Kukuruku Kurruku.*

OLENTZERO ETA GABON KANTEN LEHIAKETAK AURTEN ERE

Gabon Gaur familiarekin ospatzera gure etxeetan bildu aurretik, ederra izaten da arratsalde osoan zehar kalez kale bizitzen den jai giroa. Talde ugari elkartzten da herrigunean, gabon kantak abestu eta hitz gutxitan esanda, sortzen den afalaurreko giro goxo berezia gozatuz ere. Horrela, beste ospakizunen artean, urterokoa den Olentzero Lehiaketan ere parte hartu ahal izango dugu beti bezala herritarrok aurtan.

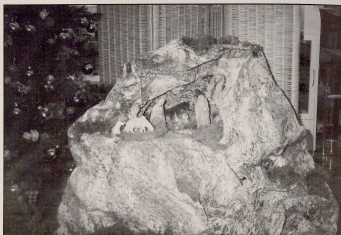
OLENTZERO LEHIAKETA

Aurreko urtetan bezala hilaren 24ean arratsaldean Udaletxeko arkupean ospatuko den Olentzero Lehiaketan parte hartzeko asmoz, egun hauetan izena ematera Udaletxetik pasatu diren herritar taldeak asko izan dira.

Gogoratu, 55.000 pezetako saria eta oroigarria jasoko dituela lehen saria irabazten duenak. Bigarrenak berri, bostmila pezeta gutxiago, eta hirugarrenetik seigarrenera jarraian, 5.000 pezetakoa izango da irabazitako diru kopuru diferentzia. Baldintzen artean, nahitaezkoa da aurretik izena emana izatea, beraz, parte hartzeko asmotan zaudeten guztiak, garaiz zaudete ahalik eta azkarren kultura bulegotik pasatzeko.

Karroza eramatea nahitaezkoa dela oroitaraziko diegu bide batez partaideei, eta karroza gaineko elementu nagusiak Olentzeroa behar duela izan; nahi izanez gero, taldekide bat izan daiteke Olentzeroa bera, edota zenbaitek egin ohi duen bezala, panpinezkoa ere onartu egingo da. Bina abesti eskaini beharko ditu talde bakoitzak, aukeraturiko kantetarikoa bat hala beharrez Olentzerorena izanik. Udal Kultura Kontseilua izango da arratsaldeko óetatik aurrera ospatuko den saio ondorengo sari banatzailea, bai eta aurretik kalitate artistikoa baloratzuz, saridunen zerrenda erabakiko duena ere.

Era berean, eta helduentzako lehiaketaz gain, **haurrei zuzenduriko beste Olentzero Lehiaketa** antolatu du Udalak aurtengo Gabon Egunerako ere. Bertan, jadanik beren ikastetxeetan izena eman duten gaztetxoek hartuko dute parte. Gehienez 16 urteko beharokoek osaturiko taldeak izango dira hauek, eta aurreko urtean bezalaxe, bi epai mahaien aurrean aurkeztu beharko dute beraien Olentzeroa. Udaletxeko arkupetan izango da epai mahai bat, eta San Pedro kaleko Zumardi Txikian bestea. Partaideek

"Olentzero" abestu behar dute, nahiz eta epai mahaia garrantzi handiena hauek prestaturiko Olentzeroaren kalitate artistikoari emango dion. Gabon-sariei dagokienaz azkenik, 5.000 pezetatik 15.000 bitartekoak izango dira.

HAURRENZAKO GABON KANTA LEHIAKETA

Bestetik, Olentzerorik gabeko **Gabon Kanta Lehiaketa** antolatu du Hondarribiko Musika Eskolak Udalaren laguntzaz aurtan ere. Haurrei zuzendutako txapelketa da, iazko baldintza berberekin, eta bertan, aurre aukeraketa bat egin ondoren, bigarren sailkapenera iristen diren taldeek Gabon Eguneko arratsaldeko 5etan Udaletxeko arkupetan abestu beharko dituzte nahitaezko kanta bat, beraien gustura aukeraturikoa izanik bigarrena.

BESTELAKO OSPAKIZUNIK EZ DA EGBERRI HAUETAN FALTA

Eguberrietako ohiko gainontzeko ospakizunetaz ere gozatuko dugu aurtan: hala nola, gure herrian azken urteotan ezin bestekoa bilakatu den Belen Viviente delakoa, hilaren 25ean, datorren urteko Urtarrilaren 2an eta Sean ere ospatuko da, beti bezala Harresilandan.

Bestetik, Erregeen kartero edo postaria hilaren 4eko arratsaldean herriko kaleetan zehar ibiliko da, eta amaitzeko, hilaren 5a ostegunean, urtero bezala Erregeak iritsi eta kalez kale desfilean arituko dira, goxokiak banatu eta besteak beste Belen Viviente delakoa bisitatuz.

INTERES TOPONIMIKO, ETNOLOGIKO ETA ARKEOLOGIKOA DUEN PLANUA KALEAN DA

Datozen egunetan, Udalaren laguntzaz argitaratu berri den planu berezia banatuko dugu hondarribiar guztien buzoietan. Bertan, interes toponimiko, etnologiko eta arkeologikoko datu zehatz eta guztiz berriak azaltzen dira. Hala nola, Jose Jabier Furundarenak Hondarribian eginiko azterketa toponimiko sakonetik hartutako datuak, eta era berean Aranzadi Erakundeak azken hilabeteotan burutu duen inbentario arkeologiko eta etnologiko garrantzitsuan oinarrituz erabili ahal izan diren beste hainbat datu gehitu zaizkiolarik ere.

GOIKOETXEA

JANARIDENDA

ETXERAKO ZERBITZUA

Gabonak ondo pasat!

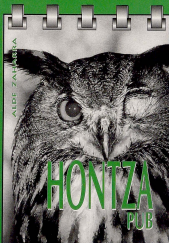
San Pedro, 51
Tel. 64 10 29

HONDARRIBIA

PELUQUERIA ISABEL

Gabonak ondo pasat!

ZULOAGA 7 - 1° Centro
Telf: 64 15 95
HONDARRIBIA

FS foto sistema
Especialistas en el desarrollo de Tus Fotografías

Itsasargi, 3
Tel.: 64 57 65

FOTO SISTEMA, Eguberri Gozoak opa dituzuegu.

Erebelatutako komete bakaltzeko, 22 argazki gutxienez laurk, opari gozo bat jasoko duzu...

TOFFEE GOXOZ
BETETAKO
ONTZIA!
Eguberri On

CENTRO DE ESTETICA
ITXAL
ARTICULO DE REGALO

Manikura, pedikura, makillajea, Gorputz eta aurpegi tratamenduak, Depilazioa, Masajea, Solarium, LIPOFIT argaltzeko aparailua.

ZORIONAK!

Almirante Alonso
Tfn.: 64 56 25 HONDARRIBIA

NEGUKO JARDUNALDIEKIN BATERA JOAN ZAIGU UDAZKENA

E

uskara Kontseiluak azken urteotan antolatu ohi dituen Neguko Jardunaldiak amaitu berri dira dagoeneko, eta nagusiki Bentan zein Zuloaga Etxean ere ospatu diren ekitaldi ezberdinei buruz esan behar dugu, azpimarragarria izan dela herritarren partaidetza, ikuslego dexente hurbildu dela aipatutako aretoetara, eta jardunaldi hauekiko interesa oro har nabaria dela alegia.

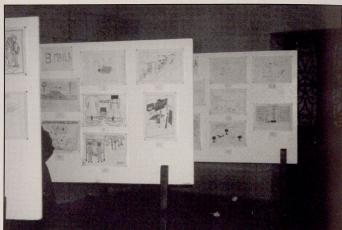
Bestetik, eta aurtengo azken edizio honetarako antolatu diren ekitaldien artean, aipatzekoa da egitarauaren lehen ospakizuna, hau da bertako kirolariekin burutzekoa zen mahaingurua, zenbait arazok eraginda ez dela ospatzerik izan. Gai nortzeko ekitaldiei buruz berriz, esan behar da Euskara Kontseiluak Itsas-Lur elkartearekin batera antolatu dituen ekitaldi guztiak arrakastaz burutu direla aurtengoan.

Aldizkari honen aurreko alean azaldu genuen bezala, euskararen bultzapenerako antolatu ohi diren jardunaldiak ditugu, egitarauan azaltzen diren ekitaldi guztiak euskararekin zerikusia dutelarik. Era berean, adin guztitako jendeak parte hartzeko modukoak dira.

Besteak beste, sekula ez baino arrakasta handiagoa izan duen aurtengo Txiste Grafikoen Lehiaketan aurkezturiko lan guztien erakusketa zabalik egon da Zuloaga Etxean, aste osoan zehar. Izugarritzakoa izan da bertako gaztetxoekin partaidetza, hain zuzen 90 bat txiste bildu baitira, eta Euskara Kontseilu antolatzaileak hurrengorako animoak ez daitezen galdu eskatu nahi du behin eta berriro ere.

Lehiaketan arrakastaz ari garela, aipatzekoa da halaber BORDARI SATARKA literatur lehiaketan batik-bat helduekiko nabaritu den aurtengo partaidetza garrantzitsua. Izan ere, aurkezturikoen artean aurreko urtetan baino zertxobait handiagoa izan baita helduen lanen kopurua. Bestalde, kalitateari buruz ere maila hobetuz doala esan dezakegu.

Aldizkari honen azken orrietan argitaratu ditugun lanen egileek, Jardunaldien azken egunean Zuloaga Etxean jaso zituzten sariak, urtero bezalakoxea izan zen ospakizun batean. Hogeita bat olerki eta gainontzekoak prosazko ipuinak izan dira, guztira 59 lan, aurtengo edizioan aurkezturikoak.

MERKATU BITXIA

Bertako zenbait irakurleren eskaerari jarraituz sortu dugun atal berri honetan, iragarki personalak onartuko ditugu, etxean soberan dugun ezer gainetik kendu nahi eta behar duenari oparitu nahian dabilenarentzat, dendetan salgai dagoen zerbait prezio baxuegok saldu edota erosi nahi duenarentzat, eta noski, inon aurkitzerik izan ez eta herritarren batek soberan izango duela pentsatzen duenak ere, hemen izango du bere iragarkia argitaratzeko txokoa. Beraz, interesatuak Udala Euskara Zerbitzura deituz (644300) edota bertara hurbilduz ere jar ditzakezue iragarkiak.

- Inork erantzungailu automatikorik (kontestadorea) sobran badu, jar dadila nirekin kontaktoan, 645852 telefonora deituz, oso beharrezkoa dut eta.
- Mendiko bizikleta edo Mountain Bike-ean ibiltzeko berezia den kaskoa saldu nahi nuke. Egoera onean dago, eta merke eskura dezakezu. Interesatuak, deitu 641327 zenbakira.
- Bigarren eskuko kamerazko bizikleta (Peugeot) saldu nahi dut. Oso egoera onean dago eta 10.000 pezetan truke lor dezakezu. Xabi, 645467.
- 41 zenbakiko militar bota estreinatua gabeak saltzen ditut, 6.500 pezetatan. Interesatuok, deitu 642591era. Isma.

HERRIKO TRENEAN HAURRAK DIRA GIDARI ETA BIDAIAIRIAK

*Txakatzakatxa... tren a zubi gainetik,
haurrak agur egiten leihotik.*

Udalaren eskutik Torralbako lurretan eraiki berria den parke borobil ederrera hurbiltzeko aitzaki politik ez zaie hondarribiar haurrei aurrerantzean faltako. Izan ere, Satarka ikastetxe berriaren alboan geltoki finkoa duen tren gorria bertan izango baita, hemendik aurrera. Ikastolakoek ezezik, bertara gerturatzan den guztiak dohaineko pasaia lor dezake, jolastoki dibertigarri publiko honetan nahi duten ume guztiei zuzendu baitie Udalak parkea.

Zu zeu izan zaitezke bertan gidari, lehen mailako txartelaz alde batetik bestera doan bidaiaria, edota azken bagoian lagunekin juergan

dabilen pasaiaria ere. Beraz, azkar ibili eta... kontuz gero ilusiorako tren a galdu gabe!

PELLO AÑORGA KONTU KONTARI ZULOAGA ETXEAN

Haurrentzako irakurketarako zaletasuna bultzatu eta suspertzea helburutzat duen proiektu edo kanpaina baten barne dirulaguntza bat eskaini du Eusko Jaurlaritzak aurten, eta eskaintza honi erantzunez, gipuzkoar beste hamasei bat herrietako liburutegiekin batera, zenbait ekitaldi antolatu du Hondarribiko Udal Liburutegiak ere.

Besteak beste irakurleen eskakizunei jaramon eginez, liburu gida bat kaleratu zuen liburutegi zaindarien elkarte sortu berriak udan. Zuloaga Etxean arduraduna den Kotek azaldu duenez, "asko baitira gugana liburutegietara hurbildu eta nobedadeak edo, adin konkretu bati zuzenduriko liburuak gomenda diezazkiegun eskatzen diguten bezeroak".

Era berean, irakurketa gida honetatik kanpo, batik-bat gazteboeniei zuzenduta dauden lau saio bitxi antolatu ditu udazken eta negu honetarako elkarte honek. Horrela, KUKUMIRA aldizkaria zuzentzen duen Pello Añorga ipuin kontalari oiartzuarrak hasi du oraingoz Hondarribiko Udal Liburutegiak antolaturiko ekitaldi ziklo interesgarria. Zehazki sei eta hamar urte bitarteko umeentzat zuzendutako euskarazko ipuinak dira Añorgak aurkezturikoak, eta esan beharra dago lehen saikera hau guztiz arrakastatsua izan dela, izan ere aretoan hogeita bost bat haur eta gurasoren bat ere bildu baitzituen ekitaldi honek.

HAURRENTZAKO LUDOTEKA ZERBITZUA

Eguberrietan zehar oporretan dauden umeeek izango dute, aurreko urteko Gabonetan bezala, egunero lau bat orduz jolasean ibiltzeko toki berezia. OCITEL-ASTI elkarteak da hain zuzen hilaren 23tik urtarilaren 5a bitartean martxan egongo den ludotekaz arduratuko dena. Bestalde, aurreko txandetan egoitza Itsas Etxean izan bazen, Hama Plazako lokalean bilduko dira seitek hamabi urte bitarterako haurrak aurtengo oporraldi honetan.

A.M.

PORTUTIK KALERA OINEZ

Aspaldian obra asko egiten ari dira Hondarribiko Alde Zaharrean, eta denon onerako. Ikusten dut Bretxa eta Arna Plaza oso ondo jarri dituztela. Baina nik badut aihio bat: Portutik Kalera oinez joateko biderik goxoena ospitaletik Bretxara dijoana da, ikusi bestela ondoko kaleen aldapak. Kale honen konponketa alde batera utzia dago. Lehen oinezkoentzat bakarra zen bidean orain kotxeak ibiltzen dira gora eta behera. Gainera lurra harri koskorrez josia dago eta ez da bat ere argirik. Bestalde, orain Carlos V Paradorra denaren atzeko aldean, baziren bi eserleku; orain ez daude eta falta sumatzen dugu. Era berean, bertatik ibai guzira ikusiko litzateke zuhaitzak neurri batean kimatu ezkerro.

Hitz hauen bitartez kale hau lehen bait lehen konpontzea eskatzen dut. Eta hala nahiko lukete nik bezela beste askok ere.

Besterik gabe,

Amona Karmen.

ERRETEGIA - JANTOKIA

OSTARTE

Zorionak eta Urte Berri On!

Santiago Kalea, 73
Telefona: 64 10 38
HONDARRIBIA

Gaxen

KROISSANTEGIA

**GOSARI ETA MERIENDA
GOXO-GOXOAK**

Gabon Zoriontsuak denon!

Matxin Artzu • Zuloaga, 8
HONDARRIBIA

Hawaii

Gabonak ondo pasal!

Nahiz urrutiko izena eduki
bertako pastelak dasta
ditzakezu Hawai gozotegian.
Ikusi al duzue inoiz
umeren bat bere sudurra
kristalean pegaturik?

San Pedro kalea, 12 - Tel: 64 20 76
Santiago kalea, 2/g. Zuloaga, 2/g. - Tel 64 17 58
HONDARRIBIA

T. HERNANDORENA (1898-1994)

A spalditik Donibane-Lohizuneko ospitale batean zegoen Teodoro Hernandorena azaroaren 9an zendu zen 96 urterekin. Handik bi egunetara ospatu ziren bere hiletak Hondarribiko eliza nagusian, hiri honetan bizi baitzen bere azken urteetan. Zizurkilen jaioa zen 1898. urteko azaroaren 6an. Esaten denez, Godofredo jarri zioten izentzat, eta gogoko ez zuenez, Teodoro hartzera jo zuen.

Zaragozan egin zituen medikuntza ikasketak eta Billabonan mediku izan ondoren Madrilén bi urtez aritu zen odontologo espezialitatea egiten, 1933an Donostian kokatzeko. Euskaltzale bikain horrek ordutik hartu zuen jarrera eta burutu zituen ekintzen berri eman nuen Egan aldizkarian. Ikus 1985. urteko 5-6. zenbakia 57-49. orrialdeak.

Erbesteraturik agertu zenean ere, larrialdi guziak gaingintuz, euskaraz hezi zituen seme-alaba guziak, aldi berean euskaltzaleasuna txertatuz. Esker gaitza bere jarrera zintzoa.

1934an ospatu zen Aberri Egunaren eraginez Euskal Herriari buruzko erreportaiak filmatu zuela aipatzen nuen. Nik orduan Eganen eman nituen baino xehetasun gehiago agertu zuen Santos Zuzunegik prestatu zuen liburu hartan: Euzkadi: un film de Teodoro Hernandorena, 1933-1983. "Certamen Internacional de Cine Documental y de Cortometraje de Bilbao" deritzan jaialdian aurkeztua, Bizkaiko aurrezki Kutxaren babespean argitaraturik. Hirurogei orrialdeko liburuxka haren asmo, eragin eta burutzea abertzaleasunaren zabalkundezkoa zuen.

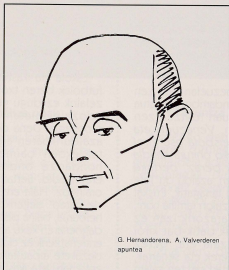
Ez zen euskaraz asko idatzi zuen horietakoa, ez; baina bai euskaltzale suharrak eta, batez ere, ekintza gizona. Herrian hasi zen euskaraz idazten eta ondotik Zeruko Argia, El Bidasoa, Anaitasuna eta Príncipe de Viana, euskarazko orrian. Hain zuzen, azken aldizkari honetan eztabaida bizia

sortu genuen elkarren artean euskararen bizitza aburu. Baina, egia esan, elkarren lagun minak izan gara 1957an elkar ezagutu genuenetik, eta elkar laguntzarik ere izan genuen euskaltzaleasuna suspertzen. Besteak beste, berari zor zaio gerraondoko bertsolari txapelketen pizkuntza, batez ere 1958an Basarri, Xalbador, Uztapide eta Mattin bertsolariekin baliatuz Parisen agertu zuen

saiakera hari esker, eman zion publizitate oihartzunaren eraginez, Frantziako telebistan agertzea lortu baitzuen. Bertsolariak ez ezik, euskarak berak ere 1958. urte hartan izan zuen telebistara lehen sarrera. haren eragina ikusirik hasi ginen mugaz honaindian bertsolari txapelketak antolatzen.

Parisko saio haren grabaketa ere egin omen zuen, baina galdutzat geneukan eta horra hor, Zaitegi zenaren paperak eta liburutegia Baionatik Euskaltzaindiaren Azkue Bibliotekara ekartzean non

azaldu zitzaigun zintatik egindako transkribaketa baten kopia. Lan horretan zerikusirik izan zuen gure Charritonek, aurkezpenetan ageri denez, bere ahoz hainbeste aldiz Dr. Hernandorenaren aipamenak lekuko. Transkribaketaren arabera "Paris'en izan zen Bertsolari-saiaketaren azalpena, 1958", Zaitegik berak eman zion izenburuz argitaratu nuen Eganen 5-6. zenb., 1985, 21-46. orrietan, bersolaritzaren historian ahanzi ezinezko lana bete baitzuen Hernandorena zenak. Duela urte guti bertsolariek eskaini zioten omenaldia ondo merezia zuen Hernandorena gizon kementsu eta euskaltzale ereduariari (G.B.).

G. Hernandorena, A. Valverdeoren
apuntea

Juan San Martin.

HONDARRIBIKO BEISBOL TALDEA

Oraindik sinestea kosta egiten zaigun arren, ez baita gure artean oso kirol arrunta, inertziaz edo amerikarrekin erlazionatzeko joera dugun **beisbola** iritsi da Hondarribiara ere. Eta ongi hasi gainera, zeren sortu berri den bertako taldeko neskek izugarrizko arrakasta izan baitute, joan den hilabetean Gipuzkoa mailan "Lehendakari Txapelketa" deiturikoan garaila suertatuz, adibidez.

Garaipenak alde batera utzi eta, azal dezagun alde zurekin taldearen jatorria, beste zenbait datu interesgarriekin batera talde honi buruz zertxobait gehiago ikasteko.

Duela lau bat urte arte Venezuelan bizi zen Mayortar sendia, gaur egun Hondarribian finkatua dagoena, beisbolaren inguruan ibiltzen zen Ameriketako herrialde hartan. *Venezuela eta inguruetakoa herrialdeetan beisbola oso kirol tipikoa da, beisboleak ibiltzeko ohitura handia dago han, eta gure semeek beraz, bertako eskolako ekipoa jokatzeko zuten, azaldu du Tere taldeko idazkariak. Senarraren lanagatik, Euskal Herria itzultzeko eguna iritsi zitzaion familia honi, eta bertara berregokitzeko arazorik izan ez badute ere, seme zaharrenak batik-bat kirol honetan ongi samar zebiltzala eta, berez beisbola oso gustuko zuten Terek eta senarrak, beraz, semeak inguruko taldeetan sartzen saiatu ziren gogoan.*

Horrela, Athletic San Sebastian taldean jokatu zuen Iñigok lehen urtean, baina berehala ohartu ziren *Mayortarrak Hondarribian bertan kirol honetan aritu nahi zuen zenbait haur eta gazte interesatu bazela, eta elkarrekin sortzera animatu egin ginen, senarra eta biak. Entrenatzaileak nire semeak izan dira hasieratik.*

Hasieran kadete mailako mutilen talde bat baizik ez zuten osatu, kalean kartelak eta abar jarri, eta piskanaka bertako gazteak informatu eta interesatuz joan dira, une honetan elkarrekin neska eta mutilen talde ezberdina osatzeko adina gazte badagoelarik. Guztira hogeita hamar bat gazte biltzen dira beraz, bi taldetan banatuta.

Era berean, Hondarribiko hiru ikastetxetan ere beste kirolekin batera beisbola onartua izan da aurtun. Horrela, iaztik Federazioak "promesa" jokalaritzat duen Iñigo Mayorek adibidez, Ikastolako taldean hamahiru haur entrenatzen ditu. Biteri ikastetxean ere, bada hamalau neskek osaturiko taldea, hiru mutil baizik ez oraingoz, eta Elizalden azkenik, hamabost neska eta hamabi bat mutilekin, taldea osatu ahal izatea espero dute arduradunek aurtun ere.

• Zelai egokirik ez izatea kaltegarria da

Eskola eta ikastetxe guztietan saskibaloiak eta futbolak beren txokoa duten bitartean, beisbol zelairik ez dugu gure herrian, eta beraz ez da edozein unetan jokatu nahi duenarentzat erosoa. Dena den, eta taldeko arduradunek azaldukoaren arabera, Hondarribiko futbol taldekoen baimena dute, beraien zelaia, hondartza ondoko harrizko pista alegia, erabiltzeko. Bertan entrenatu eta jokatzeko dute oraingoz. Hala ere, bateko tunela edota "tunel de bateo" deiturikoa bertan jartzea da taldearen helburua, baina pista inguru hartan argiztapenik ez dagoenaren kexu azaldu dira, ilunpetan jokatu eta entrenatzen ez dutela esanez. Bitartean beraz, ez dezakete aipatutako makina edo aparailu berria, entrenatu eta ikasteko oinarritzak dela onartzen duten arren, egunez eta argia dagoenean baizik erabili.

• Konzentraziorako kirol egokia da beisbola

Taldeko idazkaria den Terek azpimarratu nahi izan du, berez gain zoragarria izateaz gain, konzentratzen ikasteko kirol ezin aproposagoa dela beisbola. Ondorioz, ikasketengan eragin handia du, oso ona baita konzentratzen jakitea. Indar fisikoa ez dela beisbolearen garrantzitsuegia azaldu digu aldi berean Terek, konzentrazioa funtsezkoa dela esanez.

• Denbora gutxian emaitza onak

Denbora gutxian emaitza onak lortu dituzte HONDARRIBIA BEISBOL TALDEKO mutilek eta VIKINGAK deituriko nesken taldeak ere. Esan bezala bi urte eskas dituen Hondarribiko Beisbol Taldea da, eta hilabete gutxiz entrenatu eta jokatu ondoren, emaitza interesgarriak lortu ditu ospatu berri den Lehendakari Txapelketako azken edizioan. Hain zuzen, nesken taldea txapeldun geratu da, eta mutilezkoetan ere, saririk jaso ez duten arren, talde onenek ere ezin irabazi izan dieten Biarritzeko taldearen aurka garaile geratu ziren.

Hondarribiarrak dira nesken taldea osatzen duten jokalariek guztiak, eta mutilen taldean ere, bertakoak dira gehientsuenak. Modalidadeari dagokionez berriaz, ezberdina da neskek eta mutilek jokatzen duten beisbol mota. Hau da, SOFTBOLA neskek jokatzen dutena da. Zelaia beisbolekoa baino zertxobait txikiagoa izaten da, eta beste arau batzuen artean, pilota zuzen edo besoak goruntz igota bota beharrean, behetik gora botatzean datza.

Txapelketa batetik besterako tartean entrenamenduekin jarraitzen dute beisbol eta softball jokalariek hondarribiarrak, noizean behin lagunarteko partiduei ekinez.

Bestetik, gero eta jende gehiago hurbiltzen omen da bertako taldearen partiduak ikustera, eta nolabait ezagutzuz doa hondarribiarrak bera ere askoren ustez Iparramerikan soilik jokatzen den kirola honetara ohituz. Adibidez, aurtengo Herri Olinpiadetako frogarrien artean, bateko tunel delakoa erabiliko dutela azaldu du taldeko arduradunak.

• Laguntza ekonomikoaren beharra

Aurtengo denboraldirako Beisbol Taldeak Udalaren dirulaguntza jaso duen arren, kirol garestia dela adierazi du idazkari eta arduradun hernaniarrak. *Diru piska bat lortzeko, kalean txanponez osaturiko lerro luzea egiten ibili izan dira neskek bi bideretan, zozketak ere egin izan ditugu, orain ere Olentzeroarekin kaleetan azaldu abesten ibiliko dira jokalariek Gabon Egunean...*

Dena den, diru gehiago lortu beharrean aurkitzen direla azaldu du Terek. Martxoan hasiko den Euskal Liga edo Txapelketarako deitu gaituzte, eta parte hartu nahi badugu behintzat, bizpahiru bideretan gutxienez Bilbora joan behar izango dugu. Horretarako autobus txiki bat behar da, senarrak eta biok kotxean ezin baitugu talde osoa eramane. Bestetik, talde guztia berdin jantzi ahal izateko, kamisetak, eskularru bereziak, bateak, pilotak eta abar erosi behar dituzte. Erosi berri duten bateko tunelak ere gastu handia suposatzen duela aipatu du Terek, taldeak aurrera jarraitu eta indartzea nahi badu behintzat, gutxiengo aurrekontu bat nahitaezkoa dutela azpimarratuz azkenik.

Esponsor edo patrozinatzaile baten bila dabilta orain taldeko arduradunak, jokalarien laguntzarekin alde batetik bestera mugituz.

Ane Muñoz.

"TXANPA" TALDEAK BIGARREN SARIA ITALIAN

xapeldunek baino hiru puntu gutxiago bakarrik lortuz, bigarren saria gure herriko "Txanpa" akordeoi taldeak jaso zuen joan den Urriaren bigarren hamabostaldian ospatu zen Castelfidardoko nazioarteko txapelketa italiarran.

Sei talde europarrek parte hartu zuten final honetan Sonja kroaziarrak irabazi zuen, esan bezala hurrengo postua gure herritarrentzat izanik. Bertan, "Txanpa" taldeak prestaturiko lanen artean, Holsten "Marte", taldekide den Furundarenaren

"Asto dantza" eta Gimenezen "La boda de Luis Alonso" doinuak izan ziren Castelfidardoko ikusleagoak entzun ahal izan zituenak. Azkenik, Finlandian eta Kroazian parte hartzeko eskaintzak jaso zituen hondarribiar "Txanpa" taldeak bertan.

Animo ederrekin eman zioten "Txanpa-koek" beraz amaiera Santa Zeziliako ospakizunei, Hondarribiko Eliz Nagusi edo Parrokian eskainitako emanaldi berezian.

Zorionak eta hurrengo baterako zorte on ere!

URTE ZAHARREAN, DENAK BENTARA!!

zken urteotan ospatu ohi den bezala, Bentako lokala ia prest dago Urte Zahar gaueko jai berezia bertan burutu ahal izateko oraingoan ere.

Hondarribiko gazte edota juergazale guztiak lruna joatea ekiditeaz gain, kotxea hartu eta guztiok dakigun bezala istripu ugari izan ohi den gau honetan, bertakoon artean giro hobea sortaraztea da jai honen antolatzaileen helburuetariko bat, herrian bertan ongi ibili ahal izateko eta batez ere gaua merke eta lasai igaro daitekeen leku bakarra delako, hain zuzen. Musika, edariak, jokoren bat, eta giro alai ziurtatuta daukagun jai honi kale egingo ez diogunaren itxaropenez, guztion partaidetza garrantzitsua dela adierazi du talde antolatzaileak.

LUPE ARRAIK

Zorionak eta Urte Berri On!

Portuko eleizaren parean
HONDARRIBIA

TEL: 64 42 56 - 64 41 59

OLINPIADEN GORA-BEHERAK

Duela hilabete eskas eman zitzaion hasiera Herri Olinpiaden azken edizioari, eta momentuz behintzat, guztia martxan doa. Aurkezturiko hogeita bederatzita taldeek frogak ahal bezain txukun bete dituzte orain arte, eta negu animatua izango dugula susma dezakegu beraz. Guztira 600 bat partaide, antolatzaileen ustetan nahi baino heldu gutxiago eta beharbada gaztetxo gehiegi ere, hortan dabilta, astebururo ospatzen diren froga ezberdinak burutuz.

Apirilaren lehen asteburuan bukatuko diren Olinpiadekin, partaide nahiz ikusleei esker ere oro har herrian mugimendua sortaraziko duten ezinbesteko ekintzen artean, urtero bezala, guztiak aho zabalik utziko gaituen froga sorpresaren bat izango da aurtengoan ere, ziu-renik.

VIII. Herri Olinpiadetako anagrama irabazleari dagokionez, BILLABA BALLARA BLAGAN taldeak aurkezturiko bikingo bitxia izango da, azkenean, aurtengo neguko sinboloa. Bide batez, aurrera ekiteko animoeekin jarrai dezazuen eskatzeko aprobetxatuko dugu, benetako helburua parte hartuz ongi pasatzea baita!

BAI INAUGURAZIO BITXIA AURTENGOA

Bentan ospaturiko ekintzen artean, txalaparta eta trikitixa, sokamuturra, musika, dohaineko txorizo goxoa, eta iaizo olinpiadei buruzko filminak ere ikus ahal izan genituen edizio berriari hasiera eman zion jaiari. Aurtengo talde partaideen aurkezpenari ekin zioten antolatzaileek baita ere, eta azkenik, Atenasetik zuzenean antortxarekin etortzekoa zen ezinbesteko elementu misterioitsua (urtero pertsona bera ote den galdetzen dutenak asko dira) noiz iritsiko, eta... bertara gerturatu ginenen harridurarako, ez zela iristen eta ez zela iristen... orainoan soinean zer eramango ote zuen apostuak egiten jardun zenik ez zen faltatu, eta azkenean, apurata baina, iritsi zen Bentara... Hawaii gozotegiko uniformeaz jantzita!!! Nonbait pastelaren bat erre zitzaion aurretik, erdi kiskalitako gona baitzekarren gizajoak!

Halaz eta guztiz ere, "Onddarbia, Onddarbia" abestuz berehala itzuli zen irribarra antolatzaile eta noski antortxa zekarren tipoaren ezipainetara ere. Ondoren, bertako musikak girotuta, "Limbo Rock" deiturikoa egin behar izan zuen talde bakoitzeko kide banak, froga sorpresa dibertigarrian.

LAGUNARI ESKUTITZA II

Kaixo lagun maitea:

Ez dakit nitaz oroituko zaren ala ez. Duela bi urte aldizkari honetan bertan eskutitz hura zuzendu zizun pertsona bera naiz, eta hartan idatzirikoarekin barro natorkizu gaurkoan ere.

Bai horixe, hondarribiar gazte gehientsuenek Iruna joaten jarraitzen duzue, eta hala egiten jarraituko duzuenik ez dut nik dudarik. Ekitaldi ugari, kontzertu eta filme emanaldiak, Olinpiadak eta abar luzea antolatzen diren arren, eta ilusioz antolatu gainera, guztia egokitu egiten baitugu hain zuzen bertakook ere, ahalik eta azkarren Iruna joan ahal izateko.

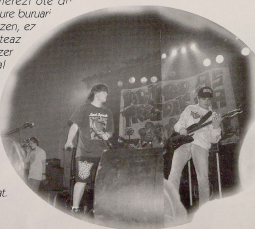
Olinpiaden inaugurazio egunaz antu nintzen duela bi urteko eskutitzan, eta beraz ospakizun berari buruz hasiko dut gutun hau ere: duela lau bat aste, Herri Olinpiaden azken edizioari hasiera eman genion Bentan antolatutako jaialdi batean. Arratsaldean goiz hasi zen jaiak, eta goiz bukatu ere. Negua gainean genuela eta, argia nolabait aprobetxatu nahiean ote zeuden galdetu nien antolatzaileei, eta... ezetz, arrazoi bakar eta hutsa, larunbata denez gero Iruna joan behar baitu gazte orok, eta horrexegatik hain zuzen Olinpiaden inaugurazioa, 600 gazte biltzen dituen Olinpiaden inaugurazio ber-bera alegia, ahalik eta aguroen bukatzea komeni dela adieraziz erantzun zidaten. Resgnazio eta etsipen hark benetan harrituta utzi ninduen!

En fin, erremediorik gabeko gauza dela, eta nik duela bi urte bezain txingumi txikia izaten jarraitzen dudanez, eskutitz pertsonal honen bidez nire haserre zuri izkutuan azaltzea besterik ezin dut egin.

Bestetik, lehengo txandan ere, eta hau izan zen bigarren eskutitza idaztera bultzatu ninduen... bertako Talde Antimilitaristaren eskutit rock talde batzuk bildu ziren Soroetako pilotalekuan kontzertua eskainiz. Kontzertua, kontzertua... niretzat behintzat, izugarritzko deskontzertua!! Alegia, hasieran jende gutxi azaldu bazen, lotsagarria zait amaieran zegoen ikuslegoari buruzko alpamenik egitea. Eskuko hatzekin konta baitzitekeen, duela bi urteko Imuntzo eta Belokiren kontzertu hartan bezalaxe, eszenatoki aurrean geratu zen jendea. Portzieto, ikustera azaldu ere egin ez zinela dakidanez, kontzertuan parte hartu zuen "Live in the Attic-en" zuzeneko argazkia doakizu hemen. Jakin dezazun ez naizela txantxetan ari, benetakoa izan zela ospakizuna.

Honelako ekitaldiak antolatzerik merezi ote du... galdegiten diot nik, behin eta berriro, neure buruari. Gazteontzat ez dela bertan ezer antolatzen, ez dagoela girorik, eta abar luzea entzuteaz nazkatuta nago. Baina... aurrerantzean ezer antolatzen ez bada ere, inori axola al zaio? Bi urte pasatu dira, eta Iruna zozatenez ez didazue oraindik arrazoi konbintzenterik eman. Espero dut, zuk, edo zu bezala giro bila ondoko hirira hurbiltzen zaretenetatik batek behintzat, hirugarren eskutitz bat bidaltzera bultzatu baino lehen, fundamentuzko erantzun bat ematea.

Besterik gabe, Eguberri On eta muxu bat.

BIGORE.

buztuak 21erako "HONDARRIBIKO HIRIA" KALEKO I MARGO LEHIAKETA antolatu genuen eta baita Euskalerriko 55 margolari biltzea lortu ere.

Kalea eta Portuko bazterrek margotzen zituzten bitartean jende ugari ibili zen haien laneri begira. Baita arratsaldean San Pedro kalean jarri zen erakusketan ere.

Sari emaleak Udala, Alde Zaharreko (Kaleko?) Ostalaritza Elkarte eta Hondarribiko Dendari Elkarte izan ziren. Epaimahaia osatu zutenak eskertzen ditugu bere laguntzarengatik, baita Klin Elkarte ere.

Udala eta herriaren aldetik jaso ditugun iritzi baikorrak ikusita datorren urtean ere ekintza hau aurrera eramateko prest gaude.

Hauek izan ziren irabazleak:

- 1.- Andoni Urisabel.
- 2.- Marisol Legorburu.
- 3.- Juan Carlos Carrillo.
- 4.- Manu Azkona.
- 5.- Javier Igoa.

Irailan herriko jaietan aurretik ospatzen dugun bertso jaialdian garbi ikusi zen gero eta jende gazte gehiago mugitzen dela inguru hortan. Baita haurrak ere.

Zer bertsolari halako entzule ote? Hauek izan genituen kantari:

- Andoni Egaña.
Iratxe Ibarra.
Unai Iturriaga.
Maialen Lujanbio.
Jon Sarasua.
Amaia Telletxea.

Gaijartzaileak:

Estitxu Arozena, jendea gustora eta urregoaren zai.

EMEKIk antolatzen dituen bertso saioetan emakume eta gizaseme bertsolariak parekatuak ikusi arren ezin da hori oraindik normalizat jo. Berdintasun hortan laguntzeko asmoz BERTSOLARI GAZTEEN TOPAKETA antolatu dugu bertsolaritza munduan murgilduta dauden emakume batzuekin eta EMAKUNDEREN laguntzaz.

NEGUA NAHIZ UDA EMEKI (baina)

Azaroak 4 eta 5ean bertako "Juan Sebastian Elkano" Aterpetxean 52 bertsolari gazte bildu ziren bertsolaritza munduan emakumezkoek konkretuki eta gazteek orokorrean bizi dituzten arazo eta zailtasunak aztertzeko.

Afalostean joku eta ekintza desberdinen bidez elkar ezagutzea lortu zen eta bertan sortu zen giro onak urrego egunekin lan "serioa" bultzatu zuen.

Orain han sortutako materiala aztertu eta etorkizunerako zerbait pentsatu beharra dugu.

Ikastaroak direla eta kurtso hontan ere pila bat antolatu behar izan dugu, gero eta emakume gehiagok prestatu nahi du bere burua kultura aldetik edo gustatzen zaizkion eskulan edo arte lanak

eginez atsegin hartu.

Urtea amaitzean dagoen hontan 1995a prestatzen hasiak gara.

Azkeneko urtean bezala "MAIRUAK" baserriz baserri ibiliko dira ihauterietan. Gero eta gende gehiago elkartzen geranez gero eta auzo eta baserri gehiagotan agertu zaizkizue "MAIRUAK" eskean.

Badakizue, neguko tristurak kentzeko gurekin etorri!

**URTE BERRI ARTE!
EMEKI ELKARTEA**

BELAUNTZIZ EGITEN ZEN ARRANTZA: XIX-XX MENDEAK

Besteak beste, arrantza egiteko eta kaladeroak erabili eta zaintzeko metodo tradizionalai esker jarraitzen da artisau-arrantza mota hñau egiten.

Azkenaldi honetan gertatu den aldaketarik garrantzitsuen arrantzuntzien itxurarena izan da. Arrantzarako teknikak Erdiaraoz geroztik berdintsu jarraitzen badute ere, itsasuntziak asko aldatu baitira.

Gaurregun oraindik aurki ditzakegu, belauntziekin egiten zen arrantza ezagutu zuten arrantzaleak. XIX. mendean eta XX.aren hasieran galdu baitzen, hainbeste mendetan zehar egin zen arrantza mota hori eta orduan hasi baitziren baporezko itsasuntziak egiten.

Belauntzi hauen izenak, harapatzen zuten arrain motaren arabera izaten ziren. Hegaluzetan ibiltzen zirenei txalupa haundiak deitzen zitzaizen eta legatzetara joaten zirenei, aldiz, txalupa txikiak.

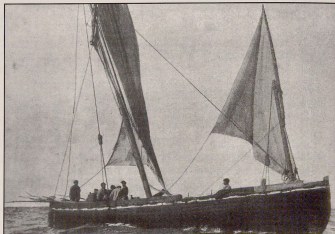
Txalupa horiek ia erabat haritz egurrez eginak izaten ziren. Gaina ere haritez edo pago egurrez egiten zen eta sendotasun honi esker, lortzen zuten behar adineko pisua eta egonkortasuna.

Itsasuntziak haundienek 11 metrotik 17 bitarteko luzera eta 3 metroko zabalerara izaten zuten. Azkeneko belauntziarik haundienak 22 tonakoak izan ziren.

Kolorea aukeratzeak ere bere garrantzia izaten zuen. Itsasuntzi guztiek kolore erregioez margotuak izaten ziren. Horretaz gainera kanpokaldean berun-arkatza ematen zitzaizen uretan irristatzeko erretzasun haundiagoa izan zezaten.

Itsasuntzia lema bidez zuzentzen zen. Gaztain egurrez egindako bi metro toerdiko pala bat izaten zen. Tresna honekin eta ttapikuaren laguntzaz eramaten zuen ontzia arrantzale lemazainak.

Argi dago garai gogorak zirela haiek. Segurtasun eta erosotasunik ez izateaz gain, arraina bilatzeko baliabide teknikorik ere ez baitzuten izaten, orduan ez zitzairen burutik pasa ere egingo noski, gaurregungo sistema mekanikoak lor zitezkeenik.

Garai haietan arrantzaleak ondo ezagutzen zituen hondalea, ur-korronteak, haizearen nondik norakoak, norabideak, kalak etab. Bizitzekotan behar beharrezkoa baitzuten hori guztia ezagutzea.

Segurtasunerako harrizko lastrak eramaten zituzten txaluparen erdi parean eta argi egiteko farola haundi bat makila baten muturrean.

Ezinbesteko bi elementu, konpasa eta erlojua ziren, norabidea eta nabigazio orduak jakiteko balio zielako.

Jateko ogitartekoak eta ahal zuten moduan prestatutako janariak. Buztinez eta adreiluz betetako bidoi baten gainean, ikatzez egiten zuten sua eta bertan jartzen zituzten eltzak edo marmitak. Kaladeroetara iritsi baino lehen jaten zuten. Marinelen adina ere, arrantza motaren arabera izaten zen, alegia, legatzetara joaten zen jendea, eskarmentu haundiagokoa izaten zen hegaluzetara joaten zena baino. Hala ere beti ez zen horrela gertatzen.

Eskifaia ere ez zen kostera guztietan berdina izaten. 1852. urtean, Hondarribiko arrantzale kopurua haxe zen: 8 lemazain, 14 txalupa eta 158 arrantzale.

XX. mendearen hasieran baporezko ontziek hasi ziren, ordura arte ibili ziren belauntziei lekua kentzen. Beste garai batzuk ziren haiek. Ongi garai gogorak gainera.

ITXAROTEN

Urtea bukatzearekin bat, bukatu da atunaren garaia ere. Aurtengo kanpaina gatazkatsu honen ondoren, Ministro Kontseiluak Abenduaren 19an zer erabakiko duen zain egotea besterik ez zaigu geratzen.

Erabaki horren arabera jakingo dugu bolanten etorkizuna nolakoa izan litekeen. Lehendik ere egoera nahiko nahasia bazegoen, orain Noruegarrek Europako Ekonomi Elkartean sartzeko erreferendunean ezezkoa emateak gauzak gehiago nahasi ditu.

Bestalde, joan den Azaroan egun historiko bat izan genuen atunaren prezioari dagokionez. Japoniarren eskaera zela medio, atuna inoiz ez bezalako prezioetan saldu zen. Asteazehar gorabehera haundiak ibili ondoren, kiloko 2.500 pezeta ordaintzera iritsi baitziren.

Orain arte egin diren eta egingo diren mobilizazioei buruzko hausnarketa egiteko garaia ere izan liteke agian. Argi dago arrastreko pelagikoan arazoari ez zaiola irtenbiderik ikusten, epe laburrera behintzat. Hala ere, Europako Ekonomi Elkartearen aurrean gure iritzia azaltzen jarraitu beharra dago.

Era berean saiatu beharko litzateke kanpaina bete betean dagoenean egiten diren geldialdi horiekin arrantzaleei ahalik eta kalterik gutxien sortzen, alegia mobilizazioak antolatu behar badira, hain zuzen ere geldialdietan antolatzen.

Azkenik aipatu behar dugu, lonja berria eraikitzeko obrak berehala hasiko direla.

Europako Ekonomi Elkarrekin jarrera egoki bat hartuko ahal du istilu guzti hauen aurrean, lehentxoago edo geroxago arazoa emango baitie betiko arrantza sistemei, eta horrela gertatuko ez balitz, baserritarrak bezala, hil.

Mikel Sagarzazu

**OPARIAK
eta
ARTISAUTZA**

XUME

ZORIONAK!

C/ Zuloaga, 16-18
Telefonoa 64 42 70
HONDARRIBIA

JAVIER

OPTIKO OPTOMETRISTA

KONTAKTO LENTEAK

ZORIONAK!

San Pedro, 6 - Telf. 64 37 75
HONDARRIBIA

JATETXEA

Santiago Kalea, 67
Tel. 64 32 98
HONDARRIBIA

LEKUONA (I)

A bizen honek gure herrian eduki izan duen zabalkundea oso handia izan da azkeneko hirurehun urtetan. LECUONAtar asko eta ugari da liburu zaharretan. Guztien sorburua bilatzea ez da, ordea, lan erosoa. Enbor bakarraren atzetik ibili naiz, hiruzpalaurre adar agertzen direlako, baina bertan behera geratu da nere ahalegina, zeren adar bakoitza bere bidetik galtzen da mende horretan barrena.

Hondarribian bezala, Euskal Herriko eta Hego Ameriketako herri askotan ere ezagutzen da abizen polit eta eder hau: "Leku Onean" kokaturiko etxea dakarkigu burura Lekuona-ren deiturak, bertatik sortu direlarik herri batzuren izenak ere, hala nola **LEKUINE** (Iparraldeko **Bonloc**), **LEKUNBERRI** (**LEKU-ON-BERRI**), etabar.

Euskarazko izen eta hitz askori gertatu izan zaion bezalaxe, abizen honi ere denboraren iraganak aldaketa ugari itxeki dio. Hala nola, **LECONA**, **LICAONA**, **LECUONA**, **LECUONA**, etabar, eta gehien erabiliena **LECUNA**, Hego Amerikan batez ere.

LECUONAtarrek leku askotan frogatu dute euren hidalguia, lekuan lekuko udaletxe eta kontzejoren aurrakoa hidalguia pleito edo litijio bidez ("kaparetasun espediente" deituak). Formulismo bezala hau erabiltzen zan:

"... ha litigado pleito de filiación, nobleza, idalgua y limpieza de sangre, contra esta dcha Ciudad, su Consejo y reximiento ante la justicia ordinaria de ella, mi testimonio y obtenido sentencia favorable declarandole por tal y condenando a dcha ciudad y su Consejo a que se le admita al goce de sus honores, con tal que presente los millares acostumbrados..." (Irungo Udal Artxibategiko E-8-III-19-1)

Juan Carlos Guerrak, bere **"Ensayo de un Padrón Histórico de Guipúzcoa"**n, hidalguia frogatu dutenen zerrenda dakar, ete bartan ikusten dugu:

Hondarribian, Agustin Lecuonak 1711an; eta Manuelek, Ignaciok, Pedrok, Miguelek, eta Jose Lecuonak 1773an. Irunen, Martin Lecuonak 1710ean; Gregoriok eta Antoniok, 1741ean. Oiartzunen, Martin Perez Lecuonak 1623an; eta Jose Joaquinak 1792an. Donostian, Martin Lecuonak 1733an; eta Alejok hurrengo urtean. Hernanin, Martin Perezek eta bere anaia Juan Lecuonak 1623an; Pedro Lucasek eta Estebanek 1725ean. Tolosan, Salvador Antonio Lecuonak 1800ean.

Azkoitian, Domingok eta Martin Lecuonak 1567an; eta Antoniok, Celedonek, Franciscok eta Mateok 1709an.

Elgoibarren, Ignaciok eta Martin Lecuonak 1682an.

Arrasaten, Domingok eta Santos Lecuonak 1708an.

Esakoriatzan, Domingo Lecuonak 1626an.

J. C. Guerrak jartzen ez dituen beste bi aurkitu ditut nik Irunen: Martinek eta Francisco Lecuonak 1741ean; baita Pedro Jose Lecuonak 1789an, (ikus Irungo Udal Artxibategiko E-8-III-19-2 eta 4). Beste aldetik, Martin Lecuonaren 1710ko Irungo espedientearen arkitu dezakegu Elgoibarko espedientearen kopia osoa, Elgoibartar hauek Irungo Martinen arbasoak bait ziren.

Hondarribian

Gure herrian milla eta hamabost Lecuonatar zenbatu ditut 1958 arte, Bataiotako Liburuetan. Bostehun eta berrogeitabi dira lehendabiziko abizena dutenak LECUONA, eta beste 473 bigarrena dutenak.

Lecuonatar guztien sorburua edo lehendabizikoaren bila abiatu naiz, beste abizenekin (Sagarazazu, Lazkanotegi, Iridoy...) egin dudana metodo bera erabiliaz, hau da, Bataiotako liburuetan eta Juzgadoko Erregistroan agertzen diren Lecuonatarren familiak elkartuz eta uztartuz joan. Uztarketa honen bidez goraka eta goraka eginez, lau adarretan batutzera iritsi naiz Hondarribiko Lecuonatarrek. Hala ere, esku artean gelditu dira banaka batzuk agerpen honetan azaldu gabe.

Lau adarren iturriak, ordea, laurak juxtu, Oiartzunen aurkitu ditut, handik etorri baitziren Hondarribira Lecuonatarren arbasoak. Baina, Oiartzungo liburuak ikertu arren, lau adarren elkarren arteko loturarik ezin izan dut aurkitu han ere. Bilakuntza horretan, XVI.mendearen bukaera alderaino iritsi naiz, hango adar bakoitzaren hiruzpalaurre belaunaldi ikertuz. Baina, azkenean, Oiartzunen bertan ere, adar bakoitzak bere aldetik jarraitzen du.

Patriarka bila.

Lau direnez adarrak, ale honetan dijoan kuadro genealogiko edo familia berreraiketan ez lirateke kabituko guztiak. Hauetatik pare bat aukeratu behar izan dut, beraz, adarrik zaharrenari eta gazteenari egokitu zaizkielarik oraingo banda. Besteek hurrengoan ikusiko dute, bada, argia paper hauetan.

Adarrik zaharrena abiapuntu bezala hartuta, Erregistro liburuetan **LECUONA** abizena 1711an azaltzen da lehen aldiz **LAZARO LECUONA UNSEIN**-en batain agirian. Bere gurasoak, Agustin eta Ana Maria, ezkondu eta seguraski berehala etorriko ziren Hondarribiara

bizitzera, hemengo ezkontza liburuetan ez bait da agertzen senar emazte horien ezkontagiria.

Hainbat seme alaben (13) bataio agiriak ere ez dute esaten nongoak ziren gurasoak, edo nundik etorriak, garai haietako elizako sakramentu liburuetan oraindik ez zelako gehienetan jartzten horrelako detailerik. Aitaren heriotza agiriak ere (1760ean hil zen) ez du deus adierazten. (Ikus Elizbarrutiko Historia Artxiboan Hondarribiko 4. eta 5. bataio liburuak eta heriotzetako 4.a).

Agustinen hidalguia

Kasu honetan, ordea, beste bide batzuk miaz, behar hainbat eta gehiago notizia aurkitzen dugu. Juan Carlos Guerrak goian aipatutako 1711ko hidalguia pleitoaz ari naiz.

Gure Udaletxeko Artxibategian aurkitzen da hidalguia pleito hori (E-8-III-27-1). Agustinek hogeitasei urte besterik ez zituen, herriko agintarien hauteskuntetan parte hartzeko ahalmena esjitu zuenean. Garai hartako lehen mailako epaitegia Herriko Kontzejua zen, eta hanbe esjitu zuen ahalmen hori.

Une horretan, ohizko ("ordinarios") alkateak Francisco Saenz Izquierdo eta Francisco Ladron de Guebara ziren. Kontzejuko beste kargu dunak honako hauek ziren: Andres Albirena (Jurado nagusia), Cristobal Barriocanal (Preboste), Martin Echauz kapitaina eta Miguel Salaberria (Regidoreak). Hauek osatzen zuten epaimahaia.

Epaile horien aurrean frogatu behar izan zuen bere gurasoen gurasoengandik "hijodalgo" zela. Horretarako aurkeztu beharko zituen froga eta lekuko ugari. Oiarztuar lekuko batek honela dio:

"... save que el dcho Agustín por sí y por medio de sus padres, abuelos paternos y maternos es noble hijo dalgo notorio de sangre y originario de esta muy noble y muy leal provincia de Guipuzcoa y descendiente y dependiente de las casas solares de Lecuona, Cistiaga, Olaiola y Azaldegui, las cuatro sitas en este valle y las casas y cada una de ellas, save el que depone por ser notorio en este pueblo, son solares conocidos de nobles hijos dalgo y de las antiguas pobladoras de este valle."

Beste froga bat, emen dagoen argazkian ikus dezakezu. Oiarztungo eskribanoak Agustín hau 1709an bertako "teniente de preboste" aukeratua izan zela ziurtatzen du. Bertan aipatzen diren Leonek eta Antoniok, bere aitona eta aita, Oiarztungo Udaletxean karguak izan zituztela ere. Froga ugari izan zitezten, bere eta gurasoen jaiotze eta ezkontza agirien zertifikatuak ere aurkeztu zituen.

Horrela, berehala lortzen du "hijosdalgo"ren onespena eta irrikatutako eskubideak, nahiz eta garesti xamar ordaindu behar izan:

"... proponiendo por millares los que a obligado Josepha de Echauz ante el escribano del apuntamiento con hipoteca especial de su casa en la calle de San Nicolas"

Adar honekin bukatzeko, eta hidalguiaeren dokumentuan azaltzen diren frogaz baliatuz, Agustín Lecuona patriarkaren arbasoak bilatu nahi izan ditut, lehen aipatzen ditudan lau adarren arteko loturak lortzeko asmoz. Eta horrela, Oiarztungo bataio liburuetan honela aurkitzen ditut:

Agustín Lecuona Olazola	1685-08-28an jaiotako	Gurasoak: Antonio eta Antonia	6. lib. -29v fol.
Antonio Lecuona Sadaga	1657-02-21ean jaiotako	Gurasoak: Leon eta Mariana	3. lib. -115 fol.
Leon Lecuona Elizondo	1633-04-01ean jaiotako	Gurasoak: Martín eta María Martín	3. lib. -121 fol.

Gaur Patriarka zaharrenaren berriak ematen saiatu naiz. Beste hirurak, eta falta diren beste bi adarren kuadro genealogikoak hurrengoan ekarriko ditut horri hauetara.

Fermin Olasoaga

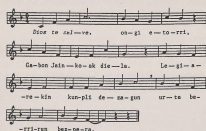
En la nueva elección del referido don Agustín
el 20 de diciembre del año de 1709
fue presentado en la nombrada de los
dichos solares hijos dalgo de este Valle
Agustín de Lecuona descendiente de su elec-
to por tener en el presente de este Valle
donde oraí muchas nombradas de elección
y a su vez mientra de este Valle de dicho
por años contra se aparece que don Leon
de Lecuona Antonio de Olazola
y Antonio de Lecuona anconcevar
de la venta de sus nombradas en otras
nombradas y a su vez mientra que por los
cuentas prolijidad nos ponen delante con
diversidad. Como todo ello muy largamente
conveyer por dichos nombradas y por tanto
aquí me remito y remito de esta Contaduría
con esta fe y fe. Dado a 20 de agosto al
sacramento de San Juan de San Juan de San Juan
donde yo me hallé. Yo el Notario

[Handwritten signatures and text, including "Yo el Notario" and "Yo el Contador"]

GABON KANTAK HONDARRIBIAN

Lehenago ere hemengo Gabon kantak aritua naiz aldzikari honetan. Oraingo honetan beste biren adabakiak dakarzit. Adabakiak diot Sunbilla eta Beran kantatzen zirenen aldaki edo barianteak direnez gero.

Eusko Ikaskuntzak, aurtien, argitara berri du Aita Donostiaren Cancionero Vasco delako obraren zortzigarren liburukia. Bertan, besteak beste, honako bi Gabon kanta datoz mende honen hasieran Hondarrabian bilduak: bata, "Dios te salve, ongi etorri" eta, bestea, "Alabatua, bedeinkatua" izenburuz, 540 eta 541 orrialdeetan. Hara hemen doinu eta bertsoz han datorrenaren arabera:

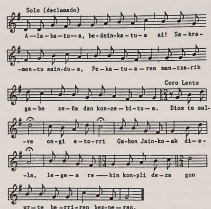

"Dios te salve", ongi etorri.
Gabon Jainkoak diela.
Legiarekin kunpli dezagun
Urte berriren bezpera.

Hau da 1920. urtean A. Modesto Lekunberrikoak jaso zuenaren arabera.

Bigarrena bi bertsoz, hiru urte lehenago jasoa zuen A. Xabier Sangotzakoak. Biltzaile biok, Aita Kapubinkoak, noski.

Eta, hona doinu eta bi bertsoak:

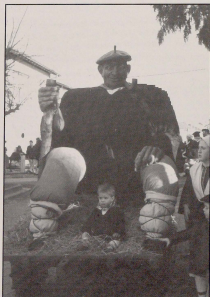

Alabatua, bedeinkatua
Ail Sakramentu saindua,
Pekatuaren mantxarrik gabe
Zenía dan konzebitua.

Dios te salve ongi etorri
Gabon Jainkoak diela,
Legiarekin kunpli dezagun
Urteberriren bezperan.

Jose Gonzalo Zulaika, Aita Donostia, 1886ko urtarrilaren 10ean jaio zen Donostian eta Lekarotzen hil 1956ko abuztuaren 30ean. Musikagile ez ezik, doinu eta kanta biltzaile ere izan zen. Bere bilduma oparoa altxor bitxi bezala gorde zuen Aita Jorge Riezu zenak; berari esker Obra Musikal delakoaren 12 liburukiak lehenago argitara eman ziren eta beste bilduma lanok, herriz-herriz bildu zituenak, Lekarotzen Aita Donostiaren artxibategian atondurik zituen. Gran Enciclopedia Vasca zelakoari eman zizkion argitara zedin, baina porrot egin ondorean, laugarren liburukitik, Eusko Ikaskuntza jabetu zen herriarena zen kultur ondare paregabe hau berri herriari itzultzeko, Aita Donostia eta Aita Riezu zirenei esker.

J. San Martin

MENDIZ MENDI

Aurreko igande honetan lagun batek mendi ibilaldia egitea proposatu zidan. Berak alde honetako mendiak ezagutu ez, eta nik aukeratu behar nuen txangoa. Bizkaian bizi denez, ez du askotan hona etortzeko aukerarik, hots, bide arruntetik kanpo gelditzen den mendi batean pentsatu nuen, **Irubelakaskoa** deritzonena, hain zuzen.

Mendi honetara ailegatzeko Donibane Garaziko bidea utzi beharra dago Bidarra herriaren aurrean. Gune horretan eskubitarra desbideratuz, ibaia zeharkatzen da zubi berri batetik, zeinetatik ikus baitezakegu, ezkerraldean harrizko begi-bakardun zubi zaharra. Etxe multzoa ezkerretan utzita hartzen dugu autoa kontuz gidatzeko eskatzen digun bide estu bat. Hemendik aurrera Baztan izeneko erreka ezker aldetik joanez, Iparraldean hainbeste zaintzen dituzten baserri txukun eta garbiak ikus ditzakegu.

Laister ailegatu gara Infernuko zubira, ibaiaren urek kareharrian egindako irekidura sakon eta estu baten gainetik bidea erreztuz.

Orain, erreka beste aldean, basoan sartu gara eta ez ditugu ikusiko inguratzen gaituzten mendiak eta baserriak, toki gutxitan salbu. Bideak igo, jeitsi, bihurgunez bihurgune garmatza, hariztiaren barnetik, gure helmugaraino, Basasagar baserriraino. Hemen autoa utzi eta botak jantzita behera jotzen dugu **Sumusaako** bordaren bidea hartuta. Hemen estatuen arteko muga, mapetan ondo definitua, ez da esistitzen, eta Iparraldea Hegoaldetik bereizten duen linea imaginarioa ez da inon ikusten.

Iratzeak kolore gorrixka du alde bietan eta soroak berde daude. "Itsusi Haitzak" hainbeste maitatzen dituzten saiak libre ibiltzen dira haizean alde batetik bestera.

Sumusaako bordari oraindik argindarraren haria ekarri ez diotela jabetzen naizenean, negua hemen zer izango den, berogailurik gabe, eta bizimodua nola atera daitekeen pentsatzen dut, baldin eta zure bizimodua besteei jaten ematea bada, argindarrak gabe.

Josu Barandiaran
Udal Euskaltegiko Ikaslea

Urtea ondo bukatu eta hobeto hasi!

JAIZUBIA
Tel.: 64.31.94
HONDARRIBIA

HARATEGIA

JOXEAN

Gabon Zoriontsuak denoi!

Damarri, 2 (Alameda)
Telf.: 64 04 87
Hondarribia

Gaztelu

Erropadenda

ZORIONAK!

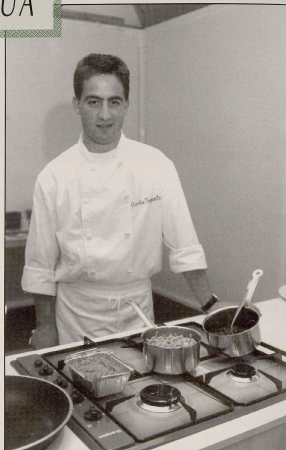
C/ Zuloaga, 18
Telf.: 64 25 01
HONDARRIBIA

USO GISATUA

Sukaldaria: Gorka Txapartegi Lizaso

Jaizubia Elkarte

- Lau lagunentzako gaiak:
- Lau uso
- Lau azenario
- Hiru porru
- Hiru tipula
- Litro terdi ardo beltza
- Sei goilarakada olio,
- Hamar goilarakada sagar-ozpina,
- Bi goilarakada irina (Marinatzen ez jarri).
- Itzekanela bat
- Lau piper ale
- Erromero adaska bat
- Erramu hosto bat

Usoak ongi garbitu eta lotu ondoren, gainontzeko osagai guztiekin 24 orduz marinatzen jarri kazola batean.

24 ordu horiek igarotakoan sutan jarri 50 bat minutuz.

Usoak kazolatik atera, eta geratzen diren barazki eta ardoarekin hirina busti ondoren, salda gehitu eta irakiten jarri. Jarraian birrindu eta iragazi.

Azkenik usoak saltsa horretan sartu eta su motelean irakiten eduki 5 minutuz.

Jaiotzak:

URRIA

- 8an: ERIK Anaut Amunarriz
Gurasoak: Enrique eta Mª Francisca.
- 9an: CARLA-CRISTINA Sanz Uriarte
Gurasoak: Miguel eta Cristina.
- 16an: AINHOA Lapitz Danbolenea
Gurasoak: Pedro M^a eta Koro.
- 17an: MIKEL Busto Gonzalez
Gurasoak: Alfredo eta Mª Carmen.

AZAROA

- 1an: JON Kanpandegi Emazabel
Gurasoak: Jose Antonio eta Salome.
- 10ean: AINHOA Goikoetxea Ortiz
Gurasoak: Santiago eta Mª Mercedes.
- 11an: KERMAN Alkain Mitxelena
Gurasoak: Xebera eta Uxue
- 13an: AMAIA Canales Lopez
Gurasoak: Juan eta Elisa.
- 20an: JAVIER Ruiz Castell
Gurasoak: Fco. Javier eta Ana.
- 21an: IÑIGO begiristain Lasalde
Gurasoak: Jose M^a eta Miren Josune.
- 23an: BEÑAT Alberdi Esuain
Gurasoak: Jose Ramon eta Mª Lourdes.

Ezkontzak:

IRAILA

- 17an: Juan Mª Gonzalez Alcalde, Hondarrribioa eta
Ruth Ponce Asensio, Irungoa.

URRIA

- 7an: Lazaro Olaziregi Salaberria, Hondarrribioa eta
Belen Etxebeste Ibargoien, Hondarrribioa.
- 8an: Carmelo Fernandez Ruperez, Hondarrribioa eta
Miren Arantzazu Bermejo Llopis, Hondarrribioa.
- 14an: Eugenio Fleta Txapartegi, Irungoa eta
Concepcion Beraza Sabino, Hondarrribioa.
- 15ean: Jose Alberto Cano Fernandez, Hondarrribioa eta
Izaskun Lasalde Virto, Hondarrribioa.
- 15ean: Aitor Orbegoza Amorrtu, Hondarrribioa eta
Mª Concepcion Portu Gutierrez, Hondarrribioa.
- 22an: Jose Ramon Lasa Brun, Hondarrribioa eta
Mª Rosario Cortes Muñoz, Irungoa.
- 26an: Stephn Joseph Penn, Hondarrribioa eta
Mª Luisa Zubizarreta Galaraga, Hondarrribioa.
- 29an: Imanol Olaizola Aginaga, Hondarrribioa eta
Patricia Velez Lopez de Zubiria, Hondarrribioa.
- 29an: Jose Ignacio Adelarpe Oiarbide, Hondarrribioa eta
Josune Alvarez Larrarte, Hondarrribioa.
- 31ean: Gustavo Adolfo Lira Ducha, Irungoa eta
Monica Rodriguez Movellan, Hondarrribioa.

AZAROA

- 5ean: Juan Carlos Arozana Larruskain, Hondarrribioa

Mª Begoña Moro Gonzalez, Irungoa.

- 19an: Juan Carlos Arozana Ato, Hondarrribioa eta
Mª Pilar Alvarez Perez, Pasaia.
- 26an: Bernardino Zujar Chaves, Hondarrribioa eta
Gloria Curell Guerra, Hondarrribioa.
- 26an: Fco. Javier Nikolarena Duinat, Hondarrribioa eta
Monica Sunsundegi Campo, Hondarrribioa.

Heriotzak:

URRIA

- 1ean: Petra Martinez Martinez, 97 urtekoa.
Butron Pasealekua.
- 4an: Salvador Ezeiza Duinat 71 urtekoa.
Kale Nagusia 27.
- 9an: Isidro De los Mozos Arroyo, 82 urtekoa
- 11ean: Maria Mutuberria Mariezkurrena, 91 urtekoa
Loraitz Bi.
- 12an: Jose Garmendia Ibarburu, 84 urtekoa
San Gabriel Egoitza
- 13an: Jesus Barberena Irazabal 77 urtekoa
Arrantzale Auzoa.
- 14an: Valentín Ortola Gutierrez, 74 urtekoa
Pentina.
- 23an: Jose Manuel Sastre Rodriguez, 24 urtekoa
Santiago Kalea.
- 23an: Fernanda Barragan Juidias, 70 urtekoa
Harresilanda.
- 29an: Ion Ugutz Aginaga Tristan, 19 urtekoka
Zuloaga Kalea
- 30an: Jose Trenado Rolo 67 urtekoa.
San Gabriel Egoitza
- 31an: Juan Jose Iturralde Fernandez, 34 urtekoa
Santiago Kalea 33.

AZAROA

- 2an: Juana Mª Iriarte Aldacurru, 95 urtekoa.
Mendelu Auzoa.
- 9an: Teodoro Hernandezorena 96 urtekoa
Harkaitz Etxea.
- 14an: Maria Lapitz Kanpandegi, 90 urtekoa
Guadalupeko Ama 4.
- 14an: Santiago Gonzalez Garcia, 79 urtekoa
Harategi kalea.
- 14an: Ignacio Aginagalde Lizarraga, 65 urtekoa
Gaiña Berri Baserria.
- 14an: Maria Lapitz Kanpandegi, 90 urtekoa
Guadalupeko Ama.
- 24an: Tomas Ugarte Arretxe, 70 urtekoa
Jaizubia Auzoa.
- 26an: Carlos Elizagirre Goikoetxea, 41 urtekoa
Lur-Gorri
- 27an: Ricardo Luis Marzan Perez 61 urtekoa
- 28an: Crecencia Rojo Garcia, 86 urtekoa

"BIYEK BALTZ", "DENAK BALTZ"

Ez da sekretua hizkuntzak, hizketaren eraginez, eten gabe aldatuz doazela. Seme-alabek erabiltzen duten hizkera eta gurasoena ez da berdina izaten eta aitona-amonenekin alderatuz gero are diferenteago gertatzen da. Aldaketa hori normala da eta beti gertatu izan da horrela. Harrigarria bestea da, alegia, tokiko euskara berezia nola gorde den oraintsu arte eta, inguruko baldintzak hartuta, nola horren jator gorde den ere.

Aldaketak direla eta, oraindik bizirik baina agian galzorian dagoen hitz bat aipatu nahi nuke: *baltsa*. Hitz hori oraindik ere aski ezaguna da hondarribiar helduen artean, baina gaztetxoaren artean ez dela ezagunegia egingo nuke. Nik neuk, Hondarribira etorri baino lehen, iparraldeko idazleei nien ikasia eta hango bakarrik zela uste nuen, baina hara non hona etorrita bertan ere bizi-bizirik aurkitu dudana. Berdintasun honek ere Hondarribiko euskarak eta iparraldekoak mugaren gainetik (edo azpitik) gorde duten senidetasun estua erakusten digu behin eta berriro.

Baltsa hitzak "gizatalde, elkarte, konpainia" esan nahi du. Nafarroa Beherean eta Lapurdiin erabili izan da batez ere eta horrela idazle klasikoaren erabileran *aingeruen baltsan*, *deabruen baltsan* etemitate guzian erretzea, *birjinen baltsa* garbia, *ohitura gaixtoko gizonen baltsan*, *pobrearen baltsan*, etab. ikusten ditugu. Duvoisinék, besteak beste, *onthasun baltsakoa* erabiltzen du "bien commun à plusieurs personnes", eta horixe da Hondarribian gorde duen esangura ondasunen bat "amankomunean" edo dagoela adierazteko.

Hego aldean, mende honetan sartu da batez ere eta bigaieraz ere erabili izan da. Jon Eguzkitza lemoarrak oso liburu berezia idatzi zuen gerra baino pixka bat lehentxeago, *Gizarte-Auzia. Ugazaba ta langille arteko gora-berak* (Zornotza, 1935), eta bertan "komunismo" esateko *baltsakeri* proposatu zuen: "Onein [komunisten] eretxiz baltsan lan-egitera ta baltsan bizitera jo bear da, gizartera zoriona ekarteko: ori dala ta, komunismoa euskeraz, baltsakeri-izenaz adierazo geike". Era berean, "komunista" esateko

baltsazale erabili zuen Eguzkitzak: "Lenengo kistar [kristau] zintzo aek baltsakerian bizi ziralra esan daroe orain baltsazale edo komunista batzuk". Proposamenak, noski, ez zuen arrakastarik izan.

Euskaltzaindiak bilkura ireki bat Hondarribiko Udaletxean egin zuenean (1980. IV.18) Bordarik eta Kamiñazpik eman zuten hemengo euskararen azalpen sutu eta ikasia, eta Bordarik bere hitzaldian, *Hondarribiko mintzairan bertako berri*, aipatu zuen *baltsa* hitza: "Nafarroakoak omén giñén 1076'gárrenian [...] Géro azkénian 1.200 gárrenian berriz ere Kastillarekin *baltz* egin genuén".

Hitzaren erabilera hondarribiar helduei galdetuz gero bi egoera aipatuko dizkizute batik bat: bat zer bait atzemandakoa duena eta bestea arrantzaren partiketari dagokiona.

Zerbait aurkitzean "biyek baltz" esanez gero, aurkitutako hura bien artean banatu behar izaten omen da. Ohitura hau duela urte batzuk Rustikak kontatutako pasarteak egiaztatzen digu:

Behin batean Krixpina (Rustikaren ama) eta Madalena Txalakas —famosa gogorak biak— arraia saltzera oinez joaki ziren eta Madalenak boltsa ttikiren bat edo dirua-edo atzaman lurrean eta "biye baltz!" esan omen zuen berehala. Laguna, noski, konforme zegoen: "Bueno, bai, biye baltz". Madalenak, ordea, urriki ederra omen zuen hura deskuiduan esan zuelako eta okerra zuzentzen saiatu zen: "Bakarri baltz!". Baina Krixpinak esan zion: "Ez, 'biyek' esan dun, asieske uai partititu in biar dun". Eta partitu egin zuten.

Arrantzaleen artean, lizentzien gorabeherak direla-eta erabiltzen da *baltsa*. Honen berri Jaione Egiak jarri digu paperean eta honela dio:

"Guzti hau orain dela berrogei urte hasi zen gutxi gorabehera. Itsasontzi haundien flota 27 itsasontziak osatzen dute. Gobernuak 17 bat lizentzia ematen dituenez lizentziak ez ziren guztientzat heltzen eta orduan, lizentzia, bi itsasontzi edo gehiagoren artean banakatzeko zuten; egun batean batek, beste egunean besteak. Irabazia ateratzean zuten baina ez zen oso metodo ona.

Itsasontziek arrai bila (antxoak, txitxarroak, sarearekin harrapatutakoak) gero eta urrutiago joan behar izaten zuten eta bidea ia egun erdikoa izaten zen. Ezin zuten ezer harrapatu, lizentzia zuten denbora bidaian joaten baitzitzairen. Orduan, denak, lizentzia bera erabiltzen zuten talde guztiak joaten ziren hain urruti zegoen arraiaren bila. Baina aldaketa txiki bat egin zuten: talde bakoitzean itsasontzi bat izango zen arraia porturaino ekarriko zuena. Horrela, besteak arrantzan ari diren bitartean, beste honek taldeko itsasontzien arraiak ekartzen ditu. Modu horretan ez zuten denborarik galtzen eta lizentziak ondo aprobetxatzeko zituzten.

Gaur egun ere, lizentzia ezagatik, taldeka ibiltzen dira itsasontziak, lizentzia bat edo birekin. Talde bakoitzeko itsasontziak bakoitzak lortzen dituen irabaziak batu eta guztien artean banatzen dituzte, bakoitzak zati berdina jasoaz. Beraiz, hauxe da *denak baltz* esanaren adiera arrantzaleen artean: guztia denakentzat."

Gabon,
Urte Berri On,
etxekoekin baltsan !

J.A. Letamendia

¹ Berria Mayi Ortizi zor diot aspalditik.

txantxangorri

Eguberri On

San Pedro kalea, 27
Tel. 64.21.02
HONDARRIBIA

**Albistur
eta
Arocena**

HARATEGIA
URDAITEGIA

Zorionak eta Urte Berri On!

Zuloaga Kalea
Tfnos.: 641860 - 641331
HONDARRIBIA

JON ALZAGA

URDAI-AZPIKOAK
HESTEKIAK
GAZTAK
FOIES
EDARIAK

Eguberri On

San Pedro Kalea, 25 - Telf. 644470
HONDARRIBIA

OTXOA

JANARIDENDA

BARAZKI, FRUTA ETA
HORRELAKOETAN
AUKERA HANDIA

Calorak ondo pasa!

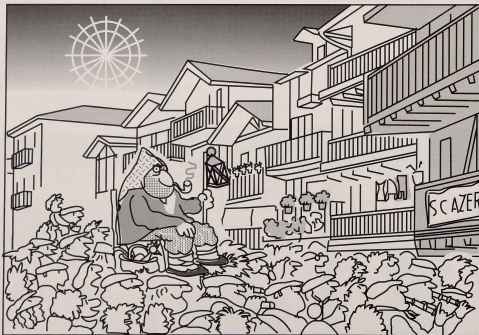
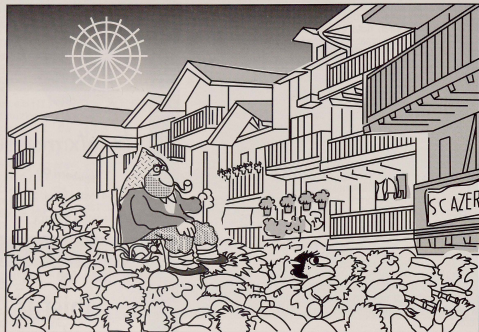
San Pedro, 47
Telf. 64.16.84
HONDARRIBIA

XARMANTA

BOUTIQUE

Zorionak eta Urte Berri On!

Beleztarren Markes Kalea, 3
Tel. 64 56 13
Hondarribia

Olentzero fan zaigu
 San Pedro kalera
 hamaika (11) diferentziaz
 adarra jotzera.

"HONDARRIBIA" ALDIZKARIA

IZEN HAUEI ESKERRAK ZABALTZEN DA HERRIAN:

Portuan: LANKIDE AJURREZKIA
OLEARSO LIBURUDENDA
KUTXA
GAUR ALDIZKARIA DENDA
LADITZ ESTANKOA
GAXEN CROISSANTEGIA
IZA LIBURUDENDA

Damarrin: LIBURUDENDA

Amuten: ANZA JANARIDENDA

Mendelun: ESTANKOA
ARRATIBEL OKINDEGIA

Sokoan: SOKOAKO LIBURUDENDA

Aldi Zaharrean:

ARMA PLAZAKO ESTANKOA

Mila esker denoi!!!

TXANDAKO BOTIKAK

ABENDUA

- 21 - FIZ. Donostia Kalea.
- 22 - ALMAJANO. Mendelu Auzoa.
- 23 - LIZARRAGA. Damarrin I.
- 24 - ERAUSKIN. San Pedro 28.
- 25 - MARTINEZ. Almirante Alonso Kalea.
- 26 - IRAOLA. San Pedro 5.

ETA HORRELA JARRAIAN

TXANDAKO OKINDEGIAK

URRIA

- 25 - Ez da ogirik egingo.

URTARRILA

- 1 - Ez da ogirik egingo.
- 6 - GARMENDIA. Santiago Kalea.
- 8 - MARTINEZ. Kale Nagusia.
- 15 - ARRATIBEL. Mendelu.

ETA HORRELA JARRAIAN

OHARRAK

EUSKARAZKO MEZAK

Astegunetan arratsaldeko 7etan
Portuan.
Larunbatetan arratsaldeko 7,30etan
Portuan.

IGANDEETAN

Goizeko 8,30etan Betherranean.
Goizeko 9etan Amuten.
Goizeko 9,30etan Guadalupen.
Goizeko 11etan Portuan.

OLEARSO

LIBURUDENDA

San Pedro kalea
HONDARRIBIA

Zorionak eta Urte Berri On!

55 urte egunkariak eta
liburuak saltzen

URRATS

Urtea ondo bukatu eta hobeto hasi

OINETAKOAK

Bernat Etxepare, 1
Tel. 64 31 90
HONDARRIBIA

TXIRINDAK - MOTOAK
ARROKA
SALMENTA
ETA KONPONKETA
Zorionak!

DONOSTIA.-

• ZABALETA, 54 - Telf. 28 65 72

HONDARRIBIA.-

• J. ALONSO, 5 - Tel. 64 27 77

MARIÑEL

BURDINDEGIA · FERRETERIA

Zorionak
Hondarribiar
guztioi!

Bernat Etxepare, 12 - Tel. 64 17 88
HONDARRIBIA

Eguberri On

ENDANEA

LORE ETA LANDARE MINTEGIA

ENDANEA Baserria
Tel. 64 17 10
HONDARRIBIA

Arroka-Berri

ERRETEGIA

Zorionak eta Urte Berri On!

Faroko Bidea
Tel.: 64.27.12
HONDARRIBIA

EROSLE

SUPERMERKATUA

Gabon Zoriontsuak denoi!

Santiago kalea
HONDARRIBIA

EXPERT

GEURIA

Zorionak eta Urte Berri On!

MOBILIARIO DE COCINA Y BAÑO

IRUIN
Lezo Kalea, 1
Telf.: 61 50 08

HONDARRIBIA
San Pedro, 8 - 3
Telf.: 64 33 86

ENARA

INMOBILIARIA

Gabon Zoriontsuak denoi!

San Pedro, 4 - behe
HONDARRIBIA

Tel. 64 39 72
Tel. y Fax 645438

1994ko BORDARI eta SATARKA LEHIAKETA

1994KO BORDARI IPUIN LEHIAKETAREN IRABAZLEAK

A MAILA

1. Saria.- Egilea: Leire Azkona Uribe
Lana: HIRU EGUNETAN BAKARRIK
2. Saria.- Egilea: Martxel Mariskal Balerdi
Lana: NEGUAREN ATEA ZABALIK ZEGOEN

B MAILA

1. Saria.- Egilea: Lierni Mendizabal Escribano
Lana: ATTONAREN BASERRIAN
2. Saria.- Egilea: Haitz Arzak Iridoi
Lana: EURIRIK MAITE EZ ZUEN ATERKIA

1994KO SATARKA OLERKI LEHIAKETAREN IRABAZLEAK

A MAILA

1. Saria.- Egilea: Martxel Mariskal Balerdi
Lana: DITIA EMATEN AGUZKIARI
2. Saria.- Egilea: NIKOLAS AROZENA ERRAZKIN
Lana: TADEIUM VITAE

B MAILA

1. Saria.- Egilea: Xabier Strubell Pastor
Lana: NOIARENGANAINOKOA
2. Saria.- Egilea: Eñaut Agirre Sagarzazu
Lana: NON ZAUDE?

HIRU EGUNETAN BAKARRIK

LARUNBATA 21,30

Gauzak ez dira gehiegi aldatu asteartetik hona. Horregatik, pasa diren lau egun hauetan, koaderno honetan ez idazteko erabaki dut. Hain zuzen ere, lan gehiegi dago gure etxe berri honetan eta ez dago inor soberan. Aitak eta Alesek mendietako postuetan jarraitzen dute. Ez dugu haien erri zehatzik duela hilabete bat gutun zimurtu hura jaso genuenetik. Gainera, postariak ere hegoaldeko mendietatik jaso zuen deialdi bat zela eta, herria utzi du, eta berekin batere gelditzen zitzaizun komunikabide fidagarriena ere.

Gaur eguerdian, ama, Anuska eta hirurok, duela hiru urte luze denon artean erakitzen hasi ginen etxea, gure etxe maitatua bukatutzat eman dugu. Madarikatzeko gerra hau zenean, askotan galdetzen nion neure buruari, zergatik jarraitzen dugu etxearikin, zergatik ez dugu eraikuntza hau behingoz ahazten eta etxe zahararen lau pareta ahul baina osoetara itzultzen? Aitak ez liguke inoiz hori egiten utziko. Etxe berriaren adreiluak bere ilusioaz baliatuz josi zituen, zolua, urte askotan zehar hazi eta zaindutako gereziozido zaharen egurrez estali; baina batez ere, bere familiak egindako etxea zen hura eta horregatik sakratua. Bere barrenak eta etxearenak bat dira, hala zion amonak behintzat... eta hala da.

Esan dudan bezala, gaur bukatu dugu etxea. Gaur aldatu ditugu koadro, ispilu eta geratzen zitzaizkigun pitxikeria guztiak. Ama eta biok goibel geunden; aitak hemen egin beharko luke, ere ametsa osotarik zegoela ikus zedin. Anuskak ordea, beregan ohizkoa den irrifarez jaso du egun hau. Baina ni goibel nago, oso goibel.

IGANDEA 7,30

Ikaragarritzko zaratzots batek eskatu gaitu. Anuska izan da gelatik irten den lehena, atzetik ama eta ni azkenik. Aitonak ez du zarata entzun dirudienez. Aitona gortu, mututu, okertu egin zaigu amona herriko plazan leherrazari zuten bonba harekin batera eztanda egin zutenetik. Badirudi edozein soinuk galerazita daukala sarrera bere gortuputzen. Ez du ezer entzun nahi, ixiltasunean dirau gau eta egun, barreneko samina bakarrak gozatu nahi balu bezala, horregatik ez da altxatu gaur goizean, eztanda burrunbatsu hark garrasi egin duenean, barrenak jaten dizkion min hiru gehiago ez elikatzearren.

Anuskak ireki du sarrerako atea eta zerumugara begiratu zerbaiten bila balego bezala. Eta hantxe, hegoaldeko mendien atzean zegoen heriotzaren urratsa. Izugarritzko ke zutabe batek zerurantz zuzentzen zuen bidea, menperatzaile eta handikoi.

IGANDEA 14,45

Ez dago goserik ezta gogorik ere bazkaltzeko. Ama etengabeke errezo batean dago murgildurik. Anuska, bere barrenean daraman umetxoarentzat jantzi bat egiten ari da. Anuska da gure etxeko itxaropena, irrifarean ematen ditu egunak, goibel dagoena saltoka jartzeko kapaza da, iluna dena argitzeko gai. Bere gehiegizko argaltasunak itxura ahula erakusten duen arren, arima, harkaitzik sendoena baino sendoago mantentzen du, bere Ales maitea hegoaldeko mendi

hotzetan, fusila eskuari duela badago ere.

IGANDEA 17,30

Goizean ikusitako ke zutabea agortuz doa. Vanitka herriko elizan bete betearen erori da lehergailua. Eliza jendeaz gainezko zegoen, hegoaldeko mendietan daudenengatik otoitzean zebiltzaten denak. Gaurko meza berezia zela eta inguruko herrietako jendea ere bertan zegoela esan digu hainbeste urteetan zehar gure bizilagun ona izan den Claudiak. Gehiago ere kontatu ditu, teitlatuan bertan leherdu dela eta sapaiko harri guztiak bertan behera egin eta hainbat eta hainbat pertsona zapaldu dituztela. Haietatik hogei atso eta hamabost bat mutiko txiki. Apaiza ere bertan zerraldot geratu da kanpaitako batek, berunezko hornen artean ezkutatu duenean.

Amak, gure lagun batzuen berri galde egin dio Claudiari eta honek ziur ez zekiala, baina gure esne-saltzailearen emaztea han zegoela esan digu, berrehun bat kilotoko harrien azpian. Gainera eztandak sua eman die teitluko agei eta eliza errauts pilo batean murriztuta geratu omen dela esanez bukatu du bere kontakizuna.

Gero, kandela batzuk utziko genizkion galdetu du; amak bi eman dizkio bakarrik, guk ere beharko genituela esanez. Kandela pareta hartu eta bere eberuntz abiatu da.

IGANDEA 18,45

Duela asko hitz egiteari uko egin zion gure etxeko irati zaharra, hitz totelka hasi zaigu duela minutu pare bat. Anuskaren iritzi, irati saio hau ez dator hiriburutik, -duela aste pare bat utzi baitzuen irati nazionalak gu bizi garen zonalde honetara uhinak bidaltzeari- hegoaldeko frontetik baino. Ama, Anuska, aitona (pentsa!) eta lauok inguruan eseri gara eta areta handiz entzun dugu, nor, nondik eta zergatik zetorren transmisio bitxi hura jakiteko itxaropenarekin. Hizlaria ahots sakoneko gizon gazte bat zela zirudien. Bere meza koaderno honetan idatzeko gai izan naiz gutxi gora behera; honako hau zioen: ... lehergailu batek egin du eztanda gaur Vanitkan, berrogei hildako orotara. Hegoaldeko basoetan lehenengo gerrilla etsaiki... ordu pare batean fronteian izango ditugu eta bertan gertatzen denaren arabera inbasio arriskua aldatu daiteke inguruetan. Hoge bat gizon ikusi dira dagoeneko, baina gehiagoren zain gaude..."

Eta hor bukatu dira kontak. Amak, kolpe pare bat eman dizkio iratiari hitz gutxi batzuk gehiago eskuratuko zituelakoan, baina alferrik, isiltasuna nagusitu da egongelan. Orduan aitona bakarera joatea erabaki du. Aitona gustora dagoen leku bakarra baratz da; aspaldi galdu genituen letxuga berdeak nahiz tomateen gorritasun freskoa. Orain gelditzen den bakarra, eszenario eta patata zatir bat besterik ez dira, baina aitona ondo sentitzen da bertan hura baitzen amonak ere gustokien zeukan lekua. Eta hantxe hasi da zulo txikiak egiten, udarako eguzki galdatsuek bizkara erretzen dion bitartean.

IGANDEA 20,40

Eskupeta bateti tiro hotsa entzun dugu; oso hurbil, hurbilegi. Anu zirrara azkar batek mugitu dizkio eskuak. Anuska sarrerako ateruntz joan da lasterka eta bertan isil isilik geratu. Ama bere atzetik pare bat pausotara, garrasi zorrotz eta mingari batean hasi da.

Susmo txarrak eta bildurrak pausoa geldiarazi dik; oinetan zama astuna banu bezala, pasiluan behera nindoala, sei bat emakume ikusi ditut gure etxeko lurretan, negar lanturuka, batzuk belauniko besteak zutik. Aurretik emakume multzo hark ezkutatzen zuena banekien. Nire biotzak ezetz zion, buruak ordea bai; azkenean gertatu da, sines ezazu, gerrak danak akabatzen ditu, on nahiz bar, txiki eta handi, gerra bihozgabea da eta zure bihotzaren zati bat ere hil du. Aurka egiteko aukerarik ere eman gabe hil du.

Han zetzan aitona, odol putzu bat buru azpian, eskuan aitzur mardul bat zuela, gerora bere hilotia izango zen zuloa egin berri zuen aitzurra.

IGANDEA 21,15

Gure etxeko ataritik eguzkiaren lotaratzea ondo baino hobeto ikus daiteke. Azkeneko urre izpiek mendietako basoak laztantzen dituzten bitartean, goreneko zeru urdin ilun batez tintatzen da. Eta hantxe, mendi haietan, hor nonbait dabilta aita eta Ales. Baita Claudiaren senarra eta semea ere, eta baita beste hainbeste zahar eta gazte. Ilunabar honetan bi gauza txiki desiratzek ditut bakarrik. Aitona amonarekin batera lasai lo egotea bata, eta bestea, aita, Ales eta mendietan dauden gizonak, eskupeta eskuetan duten gizonak sartaldara begirada bakar bat bota dezaten eta eguzkiaren edertasunaz une txiki batez gutxienez goza dezaten, egunean zehar daukagun ikuskizun zoragarrietako bat, hau baita.

ASTELEHENA 03,20

Zalaparta izugarria dago kanpoan, jakinminak leihotik kanpora begiratzera behartu nau baina ez dut gauza handirik ikusten. Ama eta Anuska nire gelara etorri dira eta zer gertatzen den galdetu dute, baina nik ez dut ezer ikusten ezta ulertzen ere, gaua ilunegia da ezer ikusteko. Gure etxeko atea bortizki kolpatu dute bapatean. Ez digute bata jatzeko denborarik ere eman, hiru edo lau - ez nago ziur - gizonen artean atea bertan behera bota dutenean. Etxea uztera behartu gaituzte eta bultzadaz bultzada, emakume talde handi batetan gelditzeko esatearekin batera, gure etxeko leiho eta ateetatik gasolina parastada bat bota ondoren su, eman dute. Gure familia handi har adreiluz adreilu jasotako etxea, suaren gorritasun amaigabearen ari zen urtzen. Aitaren ilusioak bertan behera zetozela ikusten ari ginen bitartean, etxeetan ezkutatuta geratzen ziren azken gizonak -zahar txak gehienak- hilera

batean ipini, eskuak lotu eta furgoi handi batean sartu dituzte. Gure amak barrenean zeukan arantza zorrotzegia zen negar malko bat ere isurtzeko gai ez dela izan.

Inguruan genituen emakumeak - haien artean Claudia - negarrez eta oihuka hasi dira erabat desesperaturik. Bertan zebilen soldadu batek, emakume zaharrena zaplasteko beldurgarri batez lurrera bota du, hemen idatzera ausartzen ez naizen hamalaka basakaria esaten zizkion bitartean.

Baina Claudiaren odolberoak horrelako lotsagarritasunaren aurrean, mutil gazte haren lepora zuzentzera behartu zuen. Soldaduak, bizkarrean zeraman eskupetaz tiro egitea besterik ez du behar izan emakume hura eta gainontzekoak

isilarazteko. Hain da erraz tiro egitea... errezegi. Claudia kolpez erori da lurrera.

Betidanik gure bizilagun ona izan den emakumea, odolustutuz behartuta zegoen, han, bere etxe alboan, izuz beteriko aurpegi zurbilez inguratuta, bere semea izan litekeen gazte batek tirokatua, gauaren iluntasunak, begi lausotuenargi eskasa jaten zuten bitartean.

ASTELEHENA 06,15

Soldaduek herria utzi dute, eta bertan berrehun bat emakume bakar. Gehienak etxean daude dagoeneko. Claudia bide bazterrean eta gu etxe atarian, kearen azken urratsak zerurantz doazela egiten duten bidea jarraituz.

Bapatean hiru gizonen irudiak ikusi ditugu goizaldeko lainoaren magalean; hiru gizon ezagunen irudiak: aita, Alex eta Claudia gizarajoaren senarra. Guregan inisteko falta zitzaizkien berrehun metroak korrika batean egin dituzte.

Pozik nago orain, oso pozik; hirurokin besarkada batean urtu nahi dut, betirako.

ASTELEHENA 8,30

Claudiaren senarra den Ivani, emaztea lurperatzen lagundu, eta gure etxe berria, hain denbora laburrez gure etxe berria izan denari azken begirada luzatu ondoren, heretik sartaldaruntz doan bidea hartu dugu; aita, ama eta Ivan aurretik, Ales, ene shizpa maitea eta hirurok lau pausu eskaseta, Italian daukagun izeba baten etxeruntz abiatu gara.

Ez dakigu zer aurkituko dugun bidean; atzean utzi duguna ordea bai, aitona, amona, Claudia eta ene indar handienarekin gorrotu daitekeen gerra. Gerrak gorrotoa besterik ez baitu ekartzen, hainbeste urtetan zehar anai-arreba, lehengusu, lagun, ezagun nahiz ezezagun izan diren gizon eta emakumeen arteko gorrotoa, eta gorrotoa da nik gorrotatzen dudana bakarra. Gorrotoa eta gorrotoaren iturri pozointsua.

Orain, guzti honen gainetik aurrera joan beharra dauka gu eta nahiz eta gerora ere noizean behin atzean ditugun zaurien marka tristeki begirada bat zuzendu, aurrean beti edukiko dugu eguzkiaren lotaritzen ederra eta paketsuaz gozatzeko aukera.

NEGUAREN ATEA ZABALIK ZEGOEN

Neguairen atea zabalik zegoen, baina zu, nere maitia, oraindik ere ohean bilutsik etzanda zenirauen udako gau beroak luzatu nahiean edo.

Maindire urdin urratuen artetik, muxika bat izango bailitz, zure ipurdi zoragarria ageri zen. Esatera nindoan hamabost urteko mutil bat diti gangar eta oparoak txorabiatzen duten moduan erotzen nindutela zure paregabeko ipurdiaren kurbaturek, zure atzelkaldeak niregan piztarazen zuenak, ordea, ez zuen zerikusirik Freudek bere garaiean "libidoa" bezala izendatu zuenarekin. Erabat sakonagoa eta zabalgagoa zen betidanik nire bihotzak eta burumuinak sutan edota hegaka jartzen zuen ikuskera hark, sentitze berezi hark. Baina egun ilun eta geldi haieten ez zegoen desioa, pasioa edota gorputzen kontemplazio eta komunikazioarentzako lekurik. Bizi indarrak ez dago bizinahirik ez dagoenean. Halere, ezti-eztiki nire ezpain lehorrekin ipurdian muxu txiki bat emateko asmoz zuregana makurtzen ari nintzela, "Aita, zatoz, piztu telebista. Marrazki bizidunak daude orain," oihukatuz azaldu zen ustegabeen Kelax gure logelan.

Haurraren zaratak esnatu zintuen. "Eguerdion, bihotza. Gustora lo egin al duzu?", esan, muxu baat eman kopetan eta Kelaxerekin batera egongelaruntz abiatu nintzen telebista piztu eta berekin marrazki bizidunak ikusteko. Mutikoaren aurpegi alaitsuak zurearen goibelatasunarekin kontrastatzen zuen, eta hantxe, bi mundu haien erdian, ni nengoen inoiz ez bezala garaitua eta indargabe sentitzen nintzelarik.

Leihotik al begiratu zenuen. Euria barra-barra ari zuen. Une batez, hitzik esan gabe, guri begira geratu zinen jarraian ixil-ixilean dubxan sartzeko; jarraian, behin berriro, ixil-ixilean negar egiteko.

Micky Mousek ez zuen zure saminduraren berrikeri eta inolako erreparorik gabe txorakeri ugari egin zituen telebistako pantailan Kelaxen gusturako. Gure mutiko koxkorrek ez zekien bost urterako haur batek jakin behar duenarik ere, halere, jakin izan ezkerre, ez luke gertatutakoa inolaz ere ulertuko, Bugs Bunnyk, Bambik, Plutok, Donalek edota Micky Mouse berak ez bait dute sekula horrelakorik eginen. Nik bai, ordea, nazkaren nazkaz, aski ongi nekien gertatutakoa eta inoiz baino goxoro tratatzen zintudan, eta inoiz baino maizago nik ere botatzen nituen ezkutuan alpernikako malkoak, eta inoiz baino txikituagoa nuen bihotza, eta inoiz baino ahulagoa sentitzen nintzen, eta inoiz baino gorroto biziagorik ez zekien madarikatzen nituen gizarte eta bizimodu ustel honetako zutabeak eta guztiarekin batera, inoiz ez bezala arduratuta nengoen gure haurraren etorkizuna eta heziketaz; Noiz eman

beharko nion gertatutakoaren berri? Merezki izango al luke noizbaitean bere burua nerea bezala zulatzea? Zer mesede egiten ditu egia? Noiz eta zertarako itzali marrazki bizidunak errealitate gordinaren irudi krudela muturraren aurrean jartzeko? Eta orduntxe Micky Mousek "Maita zaitut" esan zion Minnieri eta muxu gorri ozen haundi batean amaitu zen kapitulua.

Kelax berrogeita hamar piezatak puzzle batekin utzi nuen alfonbraren gainean eta bainugelan sartu nintzen.

Bainontzian zinen etzanda. Zuzen-zuzenean begietara begiratu zintudan "oraindik bizkarreko minik ba al duzu bihotza? galdetzerakoan. Niri so geratu zinen hitz bakar bat ere ahozkatu gabe. Zure begirada. Gero, poliki-poliki zutitu eta, ur epela azal gainetik iristatzen zitzaizularik, besarkatu ninduzun. Eskua luzatu eta eskuoihala hartu nuen berorrek zure gorputza lehortu ondoren, gerritik sorbaldaraino eta sorbaldatik gerriraino, arreta eta ezittasun osoz gain-gaineko masaia geldi emanenez. Tamalez, ordea, benetako minak eta orbainak ez dira saihetsetan, bizkarrezurrean, edota eskumuturretan, bularretan, sabelean zein besoetan geratzen direnak, izatearen buruaren mamian biterako hondoratutak eta hedatutak geratzen direnak baizik.

Espero nuen bezala, larunbata eguerdi hartan ez zinen animatu kalera irtetzeko; egun hura zergaitik izan beharko luke desberdina, ezta? Albinoniren konpaktoa jarri eta egongelako sofán eseri zinen espakartean irakurtzera iritsi gabe begiratzen zenuen liburuak bat hartuta. Bazkaria prestatua laga nuen eta, Kelax puzzleko beste pieza bat gehiago izango bailitz bezala alfonbraren gainean utziaz, kalera irten nintzen nere amasaestua eta ezinegona aireztatu eta lasaitzeko asmoz.

Euria indartsu zekion munduko gainazala zulatu nahiean edo. Kotxean sartu nintzen. Norabide konkreturik ez banuen ere, karretera luze eta zabal baten beharra nuen; basamortu edota itsasoren bat gurutzen zuen semafororik eta seinalerik gabeko errepide baten beharra.

Haizetako-garbigailua nire urduritasunaren abiadura jarraituz mugitzen zen. Edo alderantziz. Kostalderaino gidatu nuen eta hondartza bakarti baten ondoan aparkatu kotxea. Nere aldeko leihatila jeitsi, kaseta gelditu eta zigarro bat piztu nuen. Hezetasuna hezurretaraino sartu zitzaidan baina mugiezin hantxe jarraitu nuen etorkizun garbirik gabeko hodeiertzari begira zigarroa ezkazeletaraino kontsumitu zitzaidan arte. Orduan burua etorri zitzaidan gau baten jarraian bideoan hiru bider ikusitako filme baten eszena: Gazte

koadrila bat deskapatable batean zihoan txandako baseball bate batekin bide bazterrean harrapatzen zituzten gutunontzi guztiak kolpatuz eta bikitutuz.

Nere agresibitatea kaleratzearen beharrean nengoen ni ere, baina joku bat edota tartegarri bat ez zen inolaz ere nahikoa izango gau eta egun sustraietan multzatzen eta zabaltzen ari zitzaidan mendeku desioa askatzeko. Zenbat eta konstanteagoa zen pentsamendu batek bost minuturo esaldi hau jartzen zidan ahoan: "Nere beldur naiz, nere beldur naiz, nere bildur naiz..." Motorra martxan jarri, azeleragailua indar guztiz zapaldu eta, burua galdu izan banu bezala, aihuka barneratu nintzen hondartzan eskuak bolantetik apartatuz. Pentsamendua eroak ez dira erotu diren pentsamenduak, arrazionaltasunez bete-beteta daudenak baizik. Ezina eta beldurra. Esku bakoitzean orratz bat hartuko dut eta beraiekin begi gorri biak zulatuko ditut amesgaiztoak inoiz gehiago ez ikusteko.

Lasaitu nintzenen negar egin nuen eta negar egin nuenen etxerako bidea hartu gorrotoaren jaioterriko lehen eta azken biztanlea nintzela ahaztuz.

Otorduan bi bakarrikzeta entzun ziren. Bata, Kelaxerena amaren belarri itxiei bere amets-mundua kontari; bestea, nerea, hau eta hura nahi al duzu galdezka. Baina hitzen errezeptorea, zu, -gure munduaren eta bizitzaren guneaxilik jarraitzen zenuen blokeo emozional hartan sartua. Hilabetea zen dagoeneko gure etxean ez zela inolako komunikaziorik ematen. Kelax konturatzen hasia zen eta zenbat eta goibeltzuago nabaritzen zitzaion "aita, zer gertatzen zaio amari?" galdetzen zuen bakoitzean.

Egia esatea nahi baduzu, bazkalorduari beldurra hartzen hasia nintzen, oso gaizki pasatzen nuen mahai inguruan era hartan esertzen ginenean eta, gainera, ia oharu gabe normalean neska gazteen artean ematen den aneroxia mentala delakoaren antzeko zerbait sufritzen hasia nintzen. Zuk berriz, zenbat eta kezkarriagoa zen autismo hartan murgilduta jarraitzen zenuen eta, ingurunearekiko harreman guztiak hautsiz, zure bame munduan gorderik, etxeko edozein bazterretan aurkitzen zintudan geldi eta ixilik mamu zurbil baten antzera, edota, otordu hartan bezala, sopa platerari begira bertan irudi hipnietizatzaile eta kontaezinak ikusiko bazenituen bezala.

Mahaietik altxa nintzenen telebista piztu eta bakarrik eseri nintzen bere aurrean. Sasikume haiek mundu zabaleko eta zenbat eta urrunago zegoen mundu hurbileko axola ez zitzaizkidan gertakarietaz aritu ziren inork, oster, ez aurkezleak ez eta ordezkar berezi horietako bakar batek, ez zuen buru-nahasketatuz, tristuratuz, larritasunataz, ezkortasunataz, pesimismoaz edota bizitzeko gogo-faltatuz hitzik ere aipatu. Bakar batek ere ez zuen ahoa zabaldur zure agnosiaz eta agraiaz zeozer niri argitzeko. Inork ez zuen deus ere komentatu baginismoaren ondorio psikologikoetaz, maitasunarengan eta afektibitatearengan duen eraginataz. Ez nuen aurkera bakar bat ez benetan loa eta gosea kentzen zizkidanak zuren bihotz goxoa zenaren harrizko uzurdura jasanezina zela ezagutarazteko beti pantailaz bestalde bizi diren izaki ikuituezinei. Ala ni izango ote bati pantailaz bestalde bizi dena?

Eta ondo orraztu eta apaiindutako madarikatu zerri haiek eguraldiaz aritu ondoren agurtzerakoan "eskerrikasko gaurkoan ere gu hautatzeagaitik eta guregan konfidantza jartzeagaitik" esan zutenean, eskura nuen Kelaxen puzzlea bota nuen pantailaren kontra eta pieza guztiak egongela barna zabaldur eta sakabanatur ziren berriro gure familiaren egoeraren adierazgarri modura.

Nola egon daiteke oraindikan ere jaunkozko justiziarengan sinisten duenik giza justiziarik esistitzen ez duenean?

Hasera batean telefonoaren alboan abokatuaren deia zen zain egoten nintzen eta eskatu bezain laster ere egunkaria erosten nuen putakume haren inizialak agertuko zirelakoan, azkenik harrapatua izango zelakoan, baina egunak aurrera joan ala mendeku desioa apaltzen joan zen eta nere indar

guztiak zure sendatzearen alde bideratu nituen soilik. Neurri berean psikologiari deitzeari nere kezka konstanteak agertzeaz- utzi nion. Astean behin bere atearen aurrean uzten zintudan eta kitto, beretaz ez nuen ezer ere jakin nahi azkenaldian.

Konturatu nintzen mendeku desioa gauzatzerik ez zegoela. Nor eta zeren aurka jaurti eta iltzatu sustraitean irakiten zebilen desio hura? Aurpegi eta izenik gabeko gorrotoa eta nazka. Dena sar al daiteke gaixotasun unibertsal baten barnean? Eta hor bukatzen al da dena?

Sofaren gainetik altxa nintzen. Sukaldean zinen ordaindikan. "Maitia, kalera noa bueltako bat ematera, ba al zatoz?" Ez zenuen erantzun. Behin berriro besarkatu ninduzun eta negar xila egin. "Lasai maitia, lasai. Sar zaitzela Kelaxekin batera gure ohean eta kukluxka goxo bat egin bihotza." Ohean sartu zintuztedan biok. Pertsianak bota nituen eta bakoitzari muxurik sentituen eman ondoren, logelako atea bultzatu nuen eta kalera irten nintzen ehun urtetako atso zahararen antzera konkortua.

Zer eskaintzen dit bizitzat maite dudan pertsonak bizizigooa galdut duenean? Nola aurkitu alaitasunarik nere maitaeren mina uxatu eta pozik sakonenean bilakatzeko gai ez naizenean?

Kaleak amaigabeak dira pentsamenduak -kolpezkolpe- pausuak baino azkarrago dihoaztenean. Pentsamenduak amaigabeak dira errealitatea begien aurrean ditugun irudiak baino mundu zabalagoa denean.

Neguaeren atea zabalik zegoen, baina zu, maitia, oraindik ere ohean bilutsik etzanda zenirauen udako aratsaledeko beroak luzatu nahien edo.

Gure Kelax txikiari besarkaturik amets bat izan zenuen: Hegoaldeko herrixka batean, karez estali eta apaindutako ebze zuriz inguratuta, kalesa urdin batean noa -erabat bilutsik- poema zoragarri bat errezitatzen. Bizipoza. Bizi-nahia. Iturri baten ondoan, lore txikiak dituen soineko arina jantzita duzula, ura edaten ari zara eguzkipean. Zure ezpain hezeak nere izena oihukatzen dute gorputza jiratu bezain laster kale erdian kalesa urdinaren barnean bilutsik ikusten naizun uen berean. Soinekoa erantsi eta iturriko uretan legatzen duzu. Niregana zatoz. Zaldi zaharrak bere martxa geldia eta eritmikoa jarraitzen du eta hantxe, sehaska dirudien kalesaren barnean, amodioa egiten duzu irripar eta muxu bikien artean kotxeroak ni lehentxeago errezitatzen aritutako poemarekin jarraitzen duen bitartean.

Zure ametsa buruan errepikatzen zitzaizula, kale gordinaren gainean jarraitzen nuen ni errealitatearen usaina eta zaporea dastatuz. Bapatean, izkina batera iritsi nintzenean, mihisidenda baten aurrean atzeratu bat ikusi nuen masturbatzen. Ezingo nuke esan zein

zen bere adina, ezingo nuke bere aurpegi desorekatuaren espresioa deskribatu, baina, dudarik gabe, ez dut inoiz tristura eta pozaren arteko halako nahasketa mingaririk ikusi. Errealitatearen beste giza-mamu bat arnasa librean hartu nahiean. Gerritik erdi zintzilik jean pare urdin zaharra zeraman jantzita eta bi eskuakin bere hankartearen presionatzen zebilean gora eta behera, etengabe gora eta behera, zenbat eta ozenagoak ziren maru eta oihumen artean kolore bizi guztietako ditizorroei begira ari zelarik.

Bi neskatxa hurbildu ziren. Batak parra egiten zuen, besteak, aldiz, "goazen oraintxe hemendik" esanaz, laguna besotik hartu eta, gorputza ordurarte ezezaguna zitzaion urduritasun hestu batez gainditurik, berehala urrutiratu zen.

Oraindikan ez zaituet esnatuko. Oraindik goizegi da. Oraindikan ez zaituet esnatuko. Oraindikan goizegi da. Kalesa urdinaren barnean goazela jarrai ezazu ametsetan.

Atzeratuaren ama bere semearen izena ujuka azaldu zen eta honek laisterketari ekin zion mihisidendako jantzi eta detaile zoragarri guzti haiek, forma eta kolore delikatu guzti haiek, bere amets eta hats bero guztiak eskaparatearen bestealdian lagatuz. Goibeltu aurreruntz jarraitu nuen. Plastikozko aterperik gabeko zirkusa osatzen dute bidexka eta bazter hauek eta 1.203. aktuzioa 1.202.-na baion ilun- betsuatoa da eta 1.204.-na ere gehiago izango da, ustegabeen, azken aktuzioa iritsiko den arte. Eskenatokian ala jendartearen aurkitzen naiz? Eta benetan zirkus batean lana egingo banu, zein izango litzateke nere betebehara? Ilunabarero zure eta nere bihotza eskuartearen hartu eta lehoi goseti eta itsuaren ahoan sartze izango al litzateke bere bizibidea? Eta norri daki bortsatu zintuena, patxara osoan zigorro bat erretzen, gure semearen alboan jendartearen eserita aurkituko zenik?

Ohizko emakume bizarduna eta grazirik ez duten pailazo eta nano saltaritzaz gainera, atzeratu-masturbatzailea, gizon-bortsatzailea, emazte-bortsatzailea eta ama-sustraiagabe- tua, senar-zulatua eta aita-esperantzagabekoa, haur-nahastua eta seme-ahaztua ditugu. Denontzako badago tarte ilun bat eguneroko eskenatokian nagusian. Zutaz pentsatuko dut jendartearen eseri eta, behin berriro, esku bakoitzean orratz bat hartu ondoren beraiekin begi gorri biak zulatzerakoan.

Oraindikan ez zaituet eskatuko. Oraindikan goizegi da. Oraindikan ez zaituztet esnatuko. Dagoeneko beranduegi da, gure haura besarkatuz, kalesa urdinaren goazela amets egiten duzularik.

Neguaeren atea zabalik zegoen, baina zu, nere maitia oraindik ere ohean bilutsik etzanda zenirauen udako amets goxoak luzatu nahien edo.

AITONAREN BASERRIAN

Nire gorputz guzian zirrara bat sortu zitzaidan, hanketan hasi eta zangoetatik gora igoaz, leporaino heldu arte. Pauso mantso bat, ondoreen bestea, honen atzetik hurrengoa... eta alderdi bietara begiratu. Pello nire bularean gogor estutzen nuen. Ezin esan zitekeen iluntasuna bezain sakona zenik ixiltasuna, gurasoek berean jarraitzen zuten eta.

Pauso bizkor batzuk sumatu nituen...; kirrika ari zen egurra... Geroz eta gertuago nuen! AAAHHH!!! Mamua uste, attonaren txakurra zen ordea. Segundu erdi bat gehiago eta jakingo zuten nire gurasoek benetazko oihu bat zer den. Nire gainera jauzi eta masailak mihiazkatzen zizkidan bitartean musu goxo bat bere bekorian emanaz, honela esan nion: "Hurrengoan abisatu, ongi?". Noski, telebistako "super txakur" bat ez denez, ez zidan zaunkaka eta burua astinduz erantzun.

Aitonaren logelarentz abiatu nintzen Pello eta txakurra lagun titularik, iadanik hiru ginen! Ongil lasaiago sentiarazten ninduten.

Ate zirkuitutik begiratu nuen, eta...

- Sartu, sartu... Begi lauso horiek poztzen nik lagunduko dinat eta!

Nire attona esnai zegoen! Horrela ez nituen esnatzean botatzen dituen birao guzi horiek entzun beharko! Zirt-zart batean attonaren magalean nengoan, nere besoez lepoa inguratu nuen. Momentu haietan, aurretik botatako erronka eta bion arteko gatazka guziak barkatzen nizkion! Muxuz jango nukel! Eskutatuko erosketa guztiak egingo nizkion!...

- Zapatilak jatzeta ahaztu zain! Hankutsik ezetz, demonio! Horrela jarraituz gero, katarroa harrapatuko dun, baldin horrek.

Betiko leloa. Attonak ere, ordea, betikoa izaten jarraitzen zuen.

- Oinak izozturik izango dittun dagoeneko: sutondoan berotuko zaizkin. Izutu samarrik ikusten haunat, Pello besoetan ekartzeko...

Irribarretxo maltzur, baina aldi berean goxo hark lasaitu egin ninduen. Maitekiro laztantzen zidan nire masaila eta nik tarteka irri batzuk eskaintzen nizkion.

- Gurasoengatik al da?
- Bai, aitaxo eta amaxo oso haserre dabiliz.
- Ez arduratu, pasako zaien. Orain itxi begiak eta ez ezertaz kezkatu.

Gau hura sutondoan igaro nuen, attonarekin batera. Suaren berotasunean attonaren laztanekin laster lasaitu eta loak hartu ninduen. Hotsak, akabo... Nire ametsetan

Nire gurasoen logelatik garrasi eta oihu haundiak entzuten diren. Emakumezko ahotsaren gainetik gizonetakoarena gainjartzen zen, eta ondoreen alderantziz. Attonaren baserriko paretak ez ziren oso zabalak eta, zorionez edo zoritxare, gurasoen gelako liskar guzia nire gelan entzuten zen. Nire begi lausoak igurtzi eta izara azpian sartu nintzen negarrari ezin eutsiz. "Lasai, bikoteen artean oso gauza arrunta da", nire burua kontsolatu nahian aritu nintzen ordu erdi batez gutxi gora-behera. Gutxienez, negar malko desatsegin haiek legortu eta lasaitu egin nintzen. Izara tartetik irten eta nire lagun Pello bere trapuzko besotik hartuz, ohe ertzean exeri nintzen. Bi iguin horiek noiz ixilduko zai pasa nuen denbora dextente, baina berean jarraitzen zutenez, Pello lagun nuela, logelatik irtetea erabaki nuen.

Attonaren baserria oso handia da, baina leiho txiki urrikoa eta iluntasun sakon bat nagusitzen zen paretak haien tartean.

barreiatzen nindoan araberan, hotzago sentitzen nintzen, sua itzali zenaren seinale. Baina handik gubiria, beste berotasun bat sumatu nuen, masaailean epel-hezea lehendabizi eta, geroxeago, begiak zabaldu eta berriro itxi behar izaten nituen, eguzki printzek itsutzen baitzizkidaten argiaren argiz. Jezarrita nengoen aulkitik altxatu eta sukaldera joan nintzen, erdi lo, Pelloarekin noski! Sukaldean sartu eta txakurrak gainera jauzi egin zidan.

- Hau txistor usain goxoa, attonal! Amatxo eta aitab noiz dator gosaltzera?
- Beno, exeri, arraultza bat ala bi jango dittun?
- Bi, goseturik nagol! Zergatik daude bi plater bakarrik?
- Gaur zaldian ibiltzen utziko dinat, konforme?

Saltoka hasi nintzen! Inoiz ez zidan zaldi gainean ibiltzen utzi eta poz-pozik nengoen. Nire galderei ihes egin zien, konturatu nintzen, baina ez ninduen asko harritu, attonak askotan egiten zuen eta.

Goiza gustora igaro nuen. Txakurrekin eman nuen denborarik gehien, baina gerora lo hartu zuen, oso nagia izan da, izan ere, beti txakur hau. Ondoren oiolategian sartu eta oiloen atzetik korrika ibili nintzen. Hura kakaraka, hauts pila eta hegala hotsal! Okerrena, attonak ikusi ninduela eta izugarizko erretorika entzun behar izan nuen. Pellori ez nion jaramon haundirik egin egun guzian, zertarako behar nuen panpin bat horrenbeste animalia inguruan izanda?

Nire arkumetxorik gogokoena bere amarekin ikustean, nire gurasoetaz gogoratu nintzen ordea. Lasterka batean baserrian sartu nintzen. Izututa geratu nintzen gurasoen gelako atea zabaldu ondoren, hura kuxidadeal! Ohea egin gabe, izarak lurrean, arairuko apalak hutsik... Negarari eman nion berehalaxe.

Attona, nire ondoan jarri eta ni lasaitzen saiatu zen; alperrik, nola nahi ere.

Kotxe hotsa entzun zen bapatean, baina ni ez nintzen batera alaitu. Attonak, berriz, irribarre egin zidan, dena konponduta balego bezala. Ni oso haserre nengoen ordea: zergatik joan ote ziren horrela? Attona atarirantz abiatu zen. Ez nekien zer egin, berari jarraitu ala han geratu.

Lasaitu nahi nuen, baretu.... gurasoak berriro ikusi nahi nituen... Korrika atera nintzen attonari aurrea hartuz. Nire aitari gainera jauzi egin nion.

- Zer moduz zaude, potxola? -aitak.
- Negar pixkat egin du, baina dena konpondu da, ez da? attonak agudo.
- Ez, ez da! -nik zaputzean haserre-. Non dago amatxo?

Ez dakit ze erantzun espero zuten, baina harrituta geratu ziren. Aitabok bi aldiz pentsatu ondoren, guztia argitu nahi izan zidan.

- Gogoratzen al zara amatxori eskaini zioten kontratuaz? Hemendik bi urte barrurako zen hartaz? Ameriketara joan beharrekoaz? Ba, aurreratu egin diote; orain bi aste abisatu zioten eta niiri bart gauen aitortu dit. Ulertuko duzun bezala, aserretu egin nintzen. Bestalde, guri esateko beldurak omen zibilen eta...

- Zergatik? galdetu nion ezjakintasunez.

- Haserretu eta amorru bizian jarriko ginelakoan edo... Gero, gainera, berari gehien gustatzen zitzaiona zela eta..., diru hori behar genuela eta... holkakoak esan zizkidan. Eta arrazoi guztia zeukan. Ez gintuen utzi nahi, baina ez zuen horrelako beste aukerarik izango. Abeslari oso ona da, badakizu, eta fama handia hartuko du, ikusiko duzu.

Etexera sartzen ginen bitartean, hegazkinera goizean seiatarako eraman behar izan zuela argitu zuen. Nik ordea galdera bakarria nuen buruan:

- Zergatik ez nau agurtu? Zergatik ez...?
- Agurtu zaitu; ohean zinela musu bat eman dizu negarrez. Eta triste joan da ezin izan dizula berak dena argitu.

Handik pare bat urtetara itzuliko zela esan zuenean, tristetu egin nintzen, baina astero idatziko eta deituko zigula agindu omen zion aitari.

Aitabarekin bizi izan naiz orain artean.

Egun hartatik hona, amatxoren eskutitz eta deiez gainera, egunkarietan ere bere berri irakurri dut. Hiru urte luze joan dira eta nik hamaika bete dituz iada. Denbora gehiegi pasatu dela pentsatzen dut sarri.

Amatxoren azken deia orain aste bete jaso genuen, bihar zetorrela esanez.

Urduri nago. Nolako ote da orain? Argazkietan behinik behin oso polita agertzen da. Berarekin hitz egin nahi dut, txikitzen bezala, biok elkarri "kontutxoak" esan, horrela deitzen baitzien berak kontatzen nizkion gauzei. "kontutxo" asko dugu elkarri kontatzeko "gauza" asko eta asko gertatu baita hiru urte luuzeu hauetan.

EURIRIK MAITE EZ ZUEN ATERKIA

Behin batean, ikastolako bidean, nere gustokoa zen aterki bat ikusi nuen, "Joxepa" aterki dendan. Asko gustatu zitzaidan eta, honegatik, hilabete osoko paga gorde behar izan nuen, libxarkeriak erosi gabe, aterki hura eskuratzeko.

Azkenean dirua lortu nuen!

Igandea zenez, aterki denda ibxirik zegoen. baina hala ere, ni, nere aterkia (oraindik ez zen neri, laister neri izango zenez) bisitatzea joan nintzen "Joxepa" dendara hurbildu eta, han zegoen, eskaparetean irribarez neri begira.

- Bihar erosiko zaitut! -esan nion- Berak buruarekin baietz bezala egin zuen.

Gau hartan, goiz oheratu nintzen.

Hurrengo goizean, korrika gosaria hartu eta amari muxu bat eman ondoren, aterki dendara abiatu nintzen. Barrura sartu eta...

- Kaixo Joxepa!

- Zer egiten duzu heme? ikastolara joan behar duzu.

- Bai, baina... Eskaparetean duzun aterki hori nahi dut. Zenbat balio du?

- Mila pezeta, baina... bederatziehun pezetatan salduko dizut!

- Mila esker Joxepa! Mila esker!

- Bostehunekin aski! ja, ja! (erantzun zidan)... eta ziztu bizian ikastolara joan nintzen.

Ikastolan, lagun guztiak enbidiak begiratzen zidaten eta nik beriz, irifarrez erantzuten nien.

Errekreo garaian aterkiari ze izen jarri pentsatzen ari nintzen. Lagunek ere lagundu zidaten.

- Toni!

- Ane!

- Ez, ez! Joxel

Azkenean, ixildu behar izandu nituen nere lagunak eta ozenki esan nien

- nere aterkiari "Tim" izena jarriko diot!

Denek buruarekin onartu eta bakoitza, buru makur, bere aldetik joan zen.

- Timekin elkarrizketa hasi nuen:

- Kaixo tim! Ni, Jon naiz.

- Kaixo Jon! Arraroa da zuk ni erosi izana.

- Baina zergatik! Paregabea zera eta!

- Inork ez nau erosi nahi, euria gustatzen ez zaidalako.

- Baina zergatik hori? Zu, aterki bat zara.

- Bai, baina txikia nintzenean, aitonak kontatu zidan euria ari duenean, zuek erabili egiten gaituzuela, baina atertu bezain pronto, gutaz ahaztu eta, edozein tokitan uzten gaituzuela.

- Lasai, Tim! Nik, beti eramango zaitut nerekin, ez zaitut edozein lekutan utziko!

Eskerrikasko esan zidan eta nik, besarkada bat eman nion. Egun hartatik aurrera, Tim leku guztietara eramaten nuen, piszinara, frontoira, ikastolara eta abar...

Tim eta ni, oso lagun onak egin ginen eta primeran moldatzen ginen...

Goiz batean, Amaiarekin kalean topo egin nuen eta hitz eta pitz hasi ginen. Bitartean nik, Tim, zuhaitz batean tinkaturik utzi nuen. Amaia eta biok gure erretolika luzea amaitu eta gero,

etxerako bidea hartu nuen.

Hala nindoala:

- Tim! Tim, non zaude? Oh, ez!!! Zuhaitzan utzi dut!

Korrika batean itzuli nintzen bertara, baina zuhaitzan ez zen aterkiaren arrastorik ere ikusten.

Honezgero norbaitek lapurtuko zuen.

Etsiturik, pentsatzen hasi nintzen Timeri emandako hitzari buruz, eta erdi negarrez etxera bueltatu nintzen.

Egunak pasa ziren eta goibel jarraitzen nuen. Ikastolako bidean egunero, Joxeparen eskaparatera begiratzen nuen, Tim aurkituko nuen itxaropenez. Baina Tim ez zen ageri.

Ikastolatik penaturik atera nintzen. Maixuak behin baino gehiagotan esan zidan:

- Jon, kasu gehiago egin!

Baina alperrik zen, ni, Timengan pentsatzen ari nintzen eta.

Hala nenbilela, kale kanto batean aterki hondatu bat ikusi nuen. Korrika hurbildu eta, bai, Tim zen, hondaturik, baina Tim zen hala ere. Besoetan hartu eta etxera eraman nuen.

Zuloak zituen tokietan, petatxoak jarri nizkion eta gero kiderra pintatu. Nahiz eta eguzkia egin, Tim eskuetan gogor heldu eta kalera irten nintzen. Denek begirada arraro batez begiratzen ninduten, baina ni oso harro nengoen, nere Tim berreskuratu baitnuen.

GERTAERA HONTAN GAUZA BERRI BAT
EGIN NUEN NIK BIZITU,
TIM TXOKO BATEAN UTZI NUEN
TA EGIN NINTZEN PENATU.
ESANGO DUDAN AHOLKUTXO HAU
MESEDEZ, KONTUTAN HARTU:
LAGUN BATEKIN BAZABILTZ ERE,
BESTE GUZTIAK EZ AHAZTU!

Haitz Arzak iridoi

DITIA EMATEN EGUZKIARI

argiloaren higiera

kalatxoriak beltzez pintatuak esnatzen direnean, beraien eta haurtzandegietako ume abandonatuak karrakak burua zulatzen nautenean, nere beso trenkatuak belduraren jantzien artean amairuan zintzilik agertzen direnean (inor/ezer besarkatzerik ez), zuk oparitutako landare more-horiak bere buruaz beste egiten duenean, maindire, azal, bide guztiak izozkiko basamortu leun baten parte bilakatzen direnean... ez dut pentsatu nahi baina tarteka pentsatzen dut zuk zure arima eskuartean hartu eta txokolate lodizko espaziozintzi batean beste planeta batetara abiatuko zaren goizaldian gozoki zorro guztiak lizunduko direla eta nere haur guztiek ez dutela norekin margotzerik izango, kalatxoriak beltzez pintatuak esnatzen diren egunean

gau ibilaldia kale zaharra bama

hankak hautsiak dituen zaldia
ilargian uluka ari da
gar urdinarekin
bere ametsak tximinian sutan daude
gaueko siluetak
bere buruko papera eta guraizeetatik jaiotzen dira
eta balkoi zaharretan
lorapote gorrien artean eserita dauden marionetak
zurezko hitzez elkarrekin mintzo egiten dute

biharamunean zakur-hienak
bere automobiliari berriro zaunka egingo dio
eta amadioz eta azal beltzaranaz orraztuak
ijituak bere haurrak ikastetxera eramango ditu
eta semaforoaz haraindi
eguzki berri bat albatuko da
bere begiak jateko
asapalan libre joan aurretik
bi klip- z autsitako mundu batean

maitsuna eta gorrotoa

nazkagarriena
aita bat bere alaba bortxatzea da
piztuta dagoen telebista
belaunaldien arteko gatazkataz
hizketan ari den bitartean
baina

ni ez naiz inoiz hemen izandua

lazgarriena
garaileen historia da
ametsen trenkatzea
eta suizida bat buruan zabuka
zure gogokoan kanta abesten duenarik
baina

ni ez naiz inoiz hemen izandua

hamar urte zahartu
egun bakar batean

egun madarikatu batean
iraganaren pisua
iraganaren pisua
baina denbora ez da esistitzen
eta

ni ez naiz inoiz hemen izandua

arima gehiegi erdituak
jandetza kristalezko begi haundi bat baino ez da
inbazio guztiak sarraskiak dira
beldurra pareta zuriei
zure bizkarra artelan bat da
zure bizkarra artelan bat da
museoatik ihes egin
eta ilta nazazu zure kontra

badakizu inoiz ez gurela hemen izandua
badakizu inoiz ez gurela hemen izandua

maitasuna eta gorrotoa
maitasuna eta gorrotoa

gizazoo

ikuskera hau da: izugarritzko elefante albino bat biltsik
piruleta gorriak jaten putetxe baten aurrean, ni kobez
aldameneko errepidetik noala (leihoak garbitu
beharrak) ez ditut putangek bular artean zintzilik
daramatzaten gurutzeak ikusten baina bai ikus ahal
ditut beraien begitarte zargalduak, inguruko zuhaitzak
ere erdi biltsik agertzen dira eta hego haizea gustora
dabil gonazpiak eta ditozorroak emeki ferekatzen,
goxatzen. urruntzen noala munduko sexu guztiak
kateoratz batez lotuta imajinatzen ditut eta erlojuak
ez du ordurik seinalatzen asfaltoak urtutzen den
bitartean.

Ikuskera hau da: izugarritzko elefante albino bat
biltsik ezpainpintura batez malko haundi bat
margotzen masailan, errepide bazterreko kamiolari
zarpaillak eta businessmen eleganteak dagoeneko
berotuta daudelarik- ozenki par egiten dioten
bitartean. eta nere kotxea badoa (leihoak garbitu
beharrak) errealtitatearekin zerikusirik dudana ala ez
gogoetak egiten ditudan bitartean.

kresalari autsikika

ur gaziaren azal gainetik lasterka eroak
aluminiozko hegazkina izango banintz bezala
olatu leunak erdibitzen behatz puntekin
baina ez ditut zaldiarraik agurtuko
pelikano batean bilakatuta
hegalaldia eskailerako azken mailatik
buruz behera murgiltzean

behatz punten mingaina luzatuko dut
marubizko gatza daztatzeko
inpresioaren depresioa, lebitazioa
depresioaren inpresioa, lebitazioa
kresalaz estalitako leuntasunean

kaleargietan kolore morea pizten da
eta ez dut deus ere ulertzen

tristeziak afaltzera konbidatzen nauenean
saxolari bat hipaka leihondoan
eta sentimenduen merkatu beltzean salerosketetan
dirala
zure izena ikusten dut neoizko idazki batean
ilunabarra, neska gazte bat bere bularak boorobiltzen
teilatut gainean filme porno bat ikusten ari dela
eta bitartean ni ere baten eskurik gabe
zeru laukituaren guraizearen basarkadan
ilea moztzen ispilu atzean
ilea moztzen ispilu atzean
non zaude?

pinta itzazu begiak bi baino ez bait dituzu zuk ere
eta ni neu naiz marrubiaren eta ez gatzaren esentzia
konometrik gabeko lasterka eroen oinhatza
ni neu aluminiozko hegazkinaren pilotu maitemindua
iriparren fotokopi galduen bila
leuntasun faltua erdibitzen
altzaruzko behatz puntekin
non zaude?

kartoizko trenen oroimenak

trenbidearen gainean dantzan dabilzak katu beltzak
eta errail bakoitzaren begi berde batek loakartzen du
inoiz ez dago itzulerako bidairik
atzeruntz begirada bat baino ez

agurren oroimenak
nere bizitza etengabeko agurra da
leihatila baten atzean amasa hartzen dut
leihatila batek nere atzean amasa hartu nahi du
bestaldean, gertokian,
grises jantzia
neure burua agurtzen ari naizela ikus dezaket
esku bat altxaturik eta hitzik gabe
nere bizitza etengabeko agurra da
inoiz ez dago itzulerako bidairik
trenak goizaldean sabela zapaldu ninduen
bere metalezko gurpil pisutsuekin
eta bidaiari guztiak mailetan bihurtu ziren

kartoizko trenen oroimenak
inoiz ez dago itzulerako bidairik
nere bagoian norbaitek organilo bat jotzen du
nen negar egin arazteko asmo bakarrekin

danaide

aukak ditut oinzoletan
inertziatik erreskata nazazu
polita
nik ere
bizi nahi dut

Martxel Mariskal Balerdi

TAEDIUM VITAE

A mildegiaren ertzean
itsaso negartia
hiltzen doala,
zure begi urdinek
zerua mendekatzen dute.
Eta zure ile lehuna
haizearen eraginez
hegan dabil,
ihesika doazen
zure pentsamenduak
harrapatu nahian
ezinezko iharduera-
zorabioan murgildurik.

Zure arima erortzen
hasi da
oroitzapenak gordeta dauden
zulo ilun horretan;
eta amildegitik behera
malloak labaintzen dira,
itsasoa detreziaz koloreztatuz.

Arrano beltza garasika dabil
jirabiretan-
zure ahalduren inguruan
dantzan.
Harkaitzpear, itsasoak urduritasunez
harroken kontra
akatzen ditu bere ametsak.

Gauaren labain zorrotzak
eguzkia bitan ebaki du
hodeiertzean,
eta odoletan blaiz,
urean ito da.

Iluntasunaren adiskide den
zure arima beltz horrek
soineko txuriz izkutatu
nahian,
ilargi bihurtu da.

Heriotzaren usaina
lanbroartean
nabaritzen da;
bihotzean,
"taedium vitae" hitzak.

Izarrak hari batez
sostengatuz
zure itsaso begi berdeak
ilargi etsaiaren
labain argiak
haria moztu du.

Ilargia zaurituta
garasiz bete du gaua,
kaioen oihuekin
bat eginez.

Zure begi beltzak
etendu egin dira.

Itsasoa, maitasunez,
maitale bat gehiagorekin,
begiak itxi ditu,
eta kantu-uhain bat
abesten du...
eta kantu-uhain bat
amesten du...

NOIARENGANAINOKOA

nertziazko ibaietatik
ur geldien zingiraraino,
isurkin geldikeria...

Trokarte urdinetatik
ezpainkari disolbatuak,
l,m,n,r.

Lore erdoilduak
zaunkan dihardute,
urkamendiko bidea hartuko dugu.

Eta usai
gorri baten
soinu
garratza irentsi zuen egun hartan,
inolako ondoriorik atera gabe.

keiralageh olamiroxT
... kiztohib etakuad ze

Behi txuriaren tripan
limoi urak diraki. Bertan
altzairuzko eraikuntza mardul ugari
daude; bai, nik ikusi ditut.

isurkin iluna	Ba
bustitzen zion	bihotza
bakarra zela	likido
ez nuen sinetsi...	esan zidan,

Zuri so,
zuri su, suziri belarjalea.
Zu eta ilargia,

ilargia eta zu,

emagaidu lirikoen kalean aurkitu zintuztedan,
poetalarri guztiek noizbait bisitatzen duten
etxean.

Lokarria. Harri harremanak. Sarritan oroitzen naiz.
Hiztegi sasikumeek
sentimendurik bazenituzte!!!

"Iheslarien munduan
aurkako norantza
hartzten duenak,
ihesean dabilela
dirudi".

NON ZAUDE?

N

i zurekin nago
zu nirekin zaude
baina non gaude?

Hostoen hezetasuna
bizkarrean nabaritzen dudana
eta zure ezpainen esanahia

Ni zurekin nago
zu nirekin zaude
baina non gaude?

Haize goxo bat
itxaropenez beterikoa
eta zure gorputzaren edertasuna

Zuhaitzen adar hotsa
kukuaren soinua
eta zure azalaren leuntasuna

Ni zurekin nago
zu nirekin zaude
baina non gaude?

Ilargi betea
gau argia
eta zure eskuen laztandurak

Izarrez beteriko gaua
lasaitasunaren irudia
eta zure begirada galdia

Ni zurekin nago
zu nirekin zaude
baina non gaude?

Errekaren hotsa
kilkerraren ahotsa
eta zure barneko sentimendua

Naturaren oihartzuna
lurraren berotasuna
eta zure ilearen dizdira

Ni zurekin nago
zu nirekin zaude
baina non gaude?

Benetan gau zoragarria
hau bai INSPIRAZIOA
munduarengandik ihesa
XVIII. mendearen islada
eta gure bakardadearen bakea.

Eñaut Agirre Sagarzazu

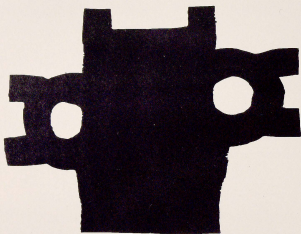
94eko EGUBERRI JALETAKO EGITARAUA

- ABENDUAREN 20an:** Haurrentzako Gabon kanten Lehiaketaren 1° fasea, goizez ospatuko da, Portuko Elizan.
- ABENDUAREN 21ean:** Sanito Tomas Eguna ospatzeko, bistorra salgai egongo da San Pedro kalean kokaturiko postuetan, egun osoan zehar.
- ABENDUAREN 22an:** HONDARRIBIKO ESKIFAIAko hiru taldeek kontzertua eskainiko dute Eliza Nagusi edo Parrokian, arratsaldeko 8'30'etatik aurrera.
- ABENDUAREN 23an:** HONDARRIBIKO HIRIA Musika Bandaren kontzertua, arratsaldeko 8'30'etatik aurrera izango da, Añe Zaharreko Parrokian.
- ABENDUAREN 23tik URTARRILAREN 5era:** LUDOTEKA zabalik izango da, Harma Plazako lokaletan, arratsaldeko 4etatik 7etara.
- ABENDUAREN 24an:** Haurrentzako Olentzero Lehiaketa ospatuko da, goizeko 10etatik 11'30etara, Udaletxeko arkupetan eta San Pedro kalean.
- ABENDUAREN 24an:** Haurrentzako Gabon Kanten Lehiaketaren bigarren eta azken fasea, Udaletxeko arkupetan, arratsaldeko 5etatik aurrera izango da.
- ABENDUAREN 24an:** Helduentzako Olentzero Lehiaketa, Udaletxeko arkupetan, arratsaldeko 6etan.
- ABENDUAREN 25ean:** Belen Viviente delakoa antzeztuko dute hondarribiar gazte batzuk, arratsaldeko 7etan Harresilandan.
- ABENDUAREN 31n:** Urte Zaharreko Jai Berezia, Bentan, ordubataik aurrera.
- 1995eko URTARRILAREN 4an:** Erregeen Kartero edo postaria, hiriko kaleetan zehar, bai eta Mendelu, Amute eta Kosta auzoetan ere ibiliko da, arratsaldeko 7etatik aurrera.
- URTARRILAREN 5ean:** Erregeen Kabalgata Bentatik irtengo da, arratsaldeko 7etan. Era berean, Mendelu, Amute eta Kostakoek Kabalgata beren auzoetan ikus dezakete ere.
- URTARRILAREN 5ean:** Belen Viviente delakoa, Erregeen partaidetzarekin oraingoan, Harresilandan egingo da, arratsaldeko 7etatik aurrera.

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

kutxa fundazioa

fundación kutxa